

Lyons

2

WAPROD

1934-35. POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI LETO VI.

Naslovno stran narisal Ljubivoj Ravnikar

»Naš rod« izhaja v Ljubljani osemkrat med šolskim letom in ga prejemaajo naročniki »Mladinske matice«, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije »Mladinske matice« Din 22'50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2'50.

List izdaja »Jugosl. učiteljsko udruženje« — sekcija za Dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Ivan Dimnik.

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani, zanjo odgovarja Francè Štrukelj.

Jugoslovanski mladini!

Pretresujoče so peli zvonovi svojo žalostno pesem po vsej jugoslovanski zemlji, turobno so se vile črne zastave v naših selih in mestih, vsepovsod je zavladata tuga in težka boleost. Tam, v srcu junaške Šumadije, na sončnem Oplencu, so položili k večnemu počitku zemeljske ostanke izvojevalca naše svobode, kladivarja edinstva našega naroda, neumornega graditelja njegove bodočnosti. Ugasnilo je najdragocenejše življenje med nami; za vedno je prenehalo biti plemenito in junaško slovansko srce.

Pred solznimi očmi svojega prvorojenca, Kralja Petra II., blage Kraljice matere Marije in nežnih kraljevičev Tomislava in Andreja, spremljan od ihlečega jugoslovanskega naroda, je odšel naš Viteški Kralj Zedinitelj k svojemu blagopokojnemu očetu Petru I. Osvoboditelju in Svojemu slavnemu pradedu Karadjordju, prvemu glasniku naše svobode. Ko so se za vedno zaprla vrata Njegovega groba, so nam skrivnostno udarjale na ušesa Njegove poslednje vladarske besede: »Čuvajte Jugoslavijo!«

Kratke so besede, ki jih je umirajoči Kralj jedva še mogel z muko iztisniti iz Svojega krvavečega telesa. Ali razodevajo nam vso veličino misli, ki so v poslednjih trenutkih težile Njegovo ranjeno dušo. Jugoslaviji, za katero se je rodil, živel in umrl, je veljala Njegova poslednja skrb, Njegova poslednja želja.

Ko stojimo strti ob svežem grobu Velikega Kralja-Mučenika, nam uhaja spomin nazaj v vse Njegovo trudapolno in blagoslovljeno življenje.

V duhu vidimo nežnega dečka, ki daleč od kraljevskega sijaja, živeč v najskromnejših razmerah, hodi v šole, da črpa tam znanja in modrosti za težke življenjske naloge, ki mu jih je namenila božja Previdnost. Pred nami stoji mlad kraljevič v preprosti vojaški obleki, že vaje vseh trdot vojaškega življenja. Saj ni več daleč čas, ko bodo zadonele bojne trombe, oznanjajoč svetu, da gre srbski narod v krvavo borbo za »krst častni i slobodu zlatnu«. In že se pojavi pred našimi duhovnimi očmi v vsej svoji mladostnosti in očarljivosti Prestolonaslednik kraljevine Srbije, oboževani Vitez svoje ožje domovine ter up in nada vseh Jugoslovanov. Bliža se usodna ura odločitve... Na čelu svoje junaške armade vkoraka 24 letni Prestolonaslednik Aleksander v Dušanovo Skoplje. Tužno Kosovo polje, polje naše narodne slave in gorja, je našlo svojega Osvetnika. Ne ustavi se še Njegova noga, Njegov pogled sega dalje proti jugu. Ob obalah deročega Vardarja se vijejo trume Njegovih nepremagljivih vitezov, da uresničijo sen kraljeviča Marka in postavijo nove meje svoji domovini.

Na čelu Svojih junakov se vrača Zmagovalec v Svojo prestolnico.

Srbija postane naše upanje. Oči vseh Jugoslovanov so obrnjene nanjo in na njenega mladega Vojskovodjo. Ves narod od Triglava do Kajmakčalana čuti, da se bližajo veliki dogodki kot predhodniki njegovega Vstajenja.

Ni še minulo leto dni mirnega dela po krvavo izvojevani zmagi, že se zbirajo nad Evropo temni oblaki, iz katerih nastane svetovna vojna, največja nesreča, ki je kdaj zadela svet. Mala in izmučena Srbija mora iznova

pod orožje, da dovrši svojo zgodovinsko nalogo — osvobojenje in zedinjenje vseh Jugoslovanov. Na čelu njenih viteških armad vidimo zopet Prestolonaslednika in Regenta Aleksandra, ki vodi z daleko nadmočnim sovražnikom ogorčeno borbo na življenje in smrt. Zmaga sledi zmagi, sovražnik v begu zapušča s krvjo namočeno srbsko zemljo, ves svet se klanja veličini srbskega naroda in njegovega Vodnika-Junaka. Vojna sreča se obrne. Napadena od severa, vzhoda in zapada, mora srbska vojska zapustiti sveta tla svoje domovine in v zimskih viharjih preko Albanskih gora iskati izhoda na morje, v neznano bodočnost. Na tej strašni poti čez Golgoto deli Prestolonaslednik Aleksander vse grozote tedanjih dni s Svojimi vojaki, vlivajoč jim s Svojim zgledom novega poguma in svežih moči.

Zvest Svojim zaveznikom ter sledeč klicu časti in ponosa Svojega naroda, ne položi orožja. Daleč od Svoje domovine zbere Svoje junake in odide z njimi na Solun, kjer naj se dokončno odloči usoda Evrope.

V težkih in dolgotrajnih borbah minevajo meseci in leta, ponižana Srbija ječi pod strašnim jarmom okrutnega zavojevalca, obup se opaža vsepovsod. V to mučno ozračje prodre tedaj kratko povelje Regenta Aleksandra Njegovi vojski: V zmago ali smrt!

Z mogočnim zaletom zlomijo Njegove čete sovražnikov odpor, prodirajo dalje in dalje, njihovega pohoda ne more ustaviti več nobena sila. Naprej, v domovino, v Jugoslavijo!

Vzradoščena pozdravlja srbska zemlja svojega Rešitelja, ki se drugič vrača kot slavljene Zmagovalec v Svoje prestolno mesto Beograd.

Tej zmagi srbskega orožja sledijo usodni dogodki na vseh evropskih bojiščih. Sovražniki viteške Srbije polagajo orožje, topovi na bojnih poljanah utihnejo, nam vsem pa zasije stoletja zaželeno in težko pričakovano sonce Svobode.

Slovenci, Hrvati in Srbi, sinovi enega jugoslovanskega naroda, izročimo vodstvo svoje usode najprednejšemu med nami: Njegovemu Kraljevskemu Visočanstvu Regentu Aleksandru. Na zgodovinski dan 1. decembra 1918. proglasi On pred predstavniki celokupnega naroda zedinjenje jugoslovanskega naroda v svobodni kraljevini Jugoslaviji.

Nove dolžnosti in nova bremena so morala sprejeti Njegova v nadčloveških borbah preizkušna ramena. Dom, ki nam ga je po tolikih mukah postavil, je bilo treba urediti tako, da bosta v njem zavladata mir in blagostanje, da bodo pod njegovo streho zadovoljni Slovenci, Hrvati in Srbi. Pred to težko nalogo je zgodovina postavila blagopokojnega Kralja Aleksandra I.

Njegovo življenjsko delo pa s tem še ni bilo dokončano. Ko je zavladal v domovini notranji mir, je Kralj Aleksander priboril kraljevini Jugoslaviji v zunanjem svetu oni položaj, ki ji po njeni velikosti, vrednosti njenega prebivalstva in njeni slavi preteklosti pripada. Tesne zveze, ki jih je sklenil z mogočnimi državami, so dvignile veljavo in sloves jugoslovanskega naroda v širnem svetu. Vsem tem Njegovim naporom pa je bila za podlago vzvišena misel svetovnega miru ter složnega sožitja med narodi. Temu visokemu namenu je služila Njegova nedavna pot v prestolnico bratskega bolgarskega naroda, njemu je bilo posvečeno potovanje v zavezniško Francijo, s katerega se je vrnilo samo Njegovo prestreljeno in izmučeno telo, da najde svoj večni mir v sveti jugoslovanski zemlji.

Nad Njegovim prezgodnjim grobom žaluje ves kulturni svet, jugoslovanski narod se pa s škripajočimi zobmi zvija v nepopisni tugi in neutešni bolesti. Ugrabili so nam skrbnega Očeta, ubili od Boga nam poslanega Vodnika, misleč, da s tem gnusnim zločinom zrušijo stavbo, ki jo je gradil

vse Svoje življenje s srcem, umom in krvjo. Zadali so nam rano na naj-
občutljivejšem mestu, ki nas skeli in peče. Ali kot ranjen lev bo užaljeni
jugoslovanski narod na to podlo nakano odgovoril tako, da bodo razočarani
vsi tisti od blizu in daleč, ki so si obetali sramotnih uspehov od tega pe-
klenskega zločina.

In vendar že pronica v tugo naše razžaloščene duše prvi svetli žarek
radosti. Blagopokojni Viteški Kralj Zedinitelj nam zapušča tri Svoje ljub-
ljence, Petra, Tomislava in Andreja, — kri Svoje krvi. Kdo ne pozna
ljubkih treh Kraljevičev-Sokoličev, ki so prihajali vsako leto tako radi na
slovensko zemljo, da se v raju naših planin nasrkajo zdravja in naučijejo
nedolžne mladosti! Z njimi, ki jim je kruta usoda vzela najboljšega očeta,
žalujemo vsi, z njimi žalujejo vrhovi naših gora, naše bistre vode in naši
temni gozdovi.

Oči nas vseh so v teh pretresljivih trenutkih obrnjene na nežno obličje
našega ljubljenelega Peterčka, prvorojenca blagopokojnega Kralja-Mučenika.
Z ganljivimi očelovskimi besedami ga je njegov Kraljevski Roditelj pred
mesečem dni napotil v daljno tujino, da si razširi tam svoje obzorje ter
prisvoji znanje, izobrazbo in sposobnost za težke in odgovorne naloge, ki
ga čakajo v življenju. V radost in ponos svojih učiteljev je mladi naš Pre-
stolonaslednik baš začel razvijati vse vrline svojega uma in značaja, ko
so mu morali sporočiti pretresljivo vest, da je konec Njegove toliko lepega
obetajoče mladosti, da pokriva v tem trenutku Njegovo nežno glavico že
težka, ali slavna Kraljevska krona Karadjordjevičev. Brez odlaganja je
zapustil Svoje drage šolske tovariše in sledil klicu Domovine, ki ga je kot
Kralja Petra II., svojega najvišjega Vladarja in Vodnika navdušeno spre-
jela v svojo sredo. Mlad še po letih, a vendar nam vliva v teh strašnih
dneh, ki jih preživljamo, voljo, pogum in nezlomljivo samozavest. Po Nje-
govih žilah se pretaka kri Velikega Kralja in Karadjordjevičeva kri nikdar
ne vara.

Z našim mladim Kraljem si tesno povezana zlasti Ti, jugoslovanska
mladina. Z Njim si se tako rekoč rodila, z Njim doraščaš in z Njim boš
doživela lepše in svetlejša dni. Sedaj, ko je pokrila truplo Kralja Mučenika
ranjena jugoslovanska zemlja, se v duhu zgrni okrog prestola Njegovega
Veličanstva Kralja Petra II., in Mu prisezi, da si samo Njegova, da Njemu
odstopaš svoja vroča srca in svoje jeklene mišice.

Dostojanstven mir je zavladal po razžaloščeni jugoslovanski domo-
vini. V veličini in grozoti te tišine se čuje en sam utrip, ena sama duša
in eno srce, srce težko ranjenega, ali združenega in čvrsto sklenjenega
jugoslovanskega naroda, ki pozdravlja v svojem novem Kralju glasnika
in tvorca srečne in slavne bodočnosti.

»Čuvajte mi Jugoslavijo!« S temi besedami Si izdihnil Svojo blago
dušo, naš Veliki Mučenik. Ne samo čuvali, složno jo bomo gradili in delali,
da postane močna in silna, da postane veličasten spomenik Tvojega ne-
smrtnega življenjskega dela. Pred prestolom Tvojega Prvorojenega Sina
se Ti zaklinjamo, da bo Tvoja nedolžno prelita kri maščevana.

Počivaj mirno v Svojem hladnem Domu, naš nepozabni Gospodar! Ne
boj se, Tvojo oporoko bomo izvršili!

Jugoslavija živi in bo večno živela, kakor bo večno živelo med jugo-
slovanskim narodom ime Viteškega Kralja Aleksandra I., Zedinitelja.

Viteški Kralj Aleksander I., Zedinitelj, je mrtev, naj živi Kralj Peter II.!

DR. DRAGO MARUŠIČ
ban Dravske banovine

Viteškega kralja poslednja pot

Žalostno so zvonili zvonovi vseh cerkva naše lepe domovine, turbno so plapolale črne zastave z oken in se stresale ob oblem grmenju topov. Jokajoče ljudstvo je sklenilo roke in v duhu spremljalo mrtvega Gospodarja na njegovi poslednji poti. Tuga in žalost stiska jugoslovanska srca.

Posmrtna maska pokojnega
velikega kralja

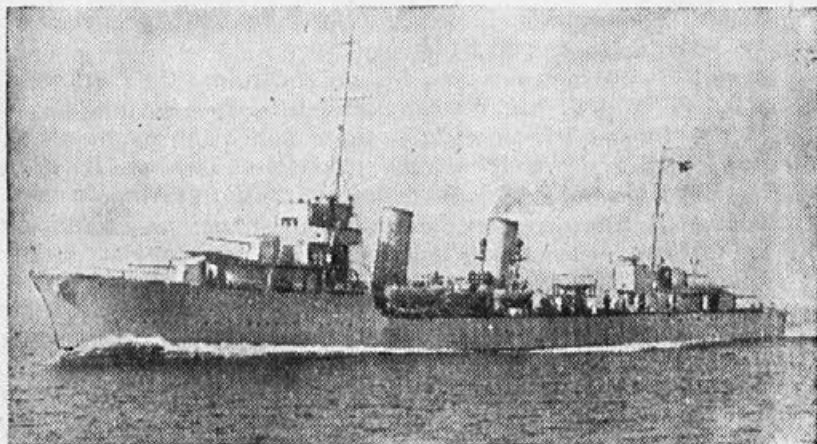
Z ranjeno dušo je čakalo ljudstvo, da se izvrši zadnje dejanje največje jugoslovanske žaloigre. Pred izložbami s sliko mučeniškega kralja se ustavlja preprosto ljudstvo, kleči, prižiga preproste svečice in moli za mir njegove duše.

Zlati žarki jesenskega sonca božajo črne zastave, ki vise z oken v Splitu. Ne, povsod ni zastav: z oken revnih stanovanj ne vise, tam je revno ljudstvo izobesilo, karkoli je imelo črnega. Mesto je kakor da umira. Ljudje hodijo počasi, sklonjenih glav in z drsajočim korakom. Kakor težko bolni bolniki. Vsi so temno oblečeni.

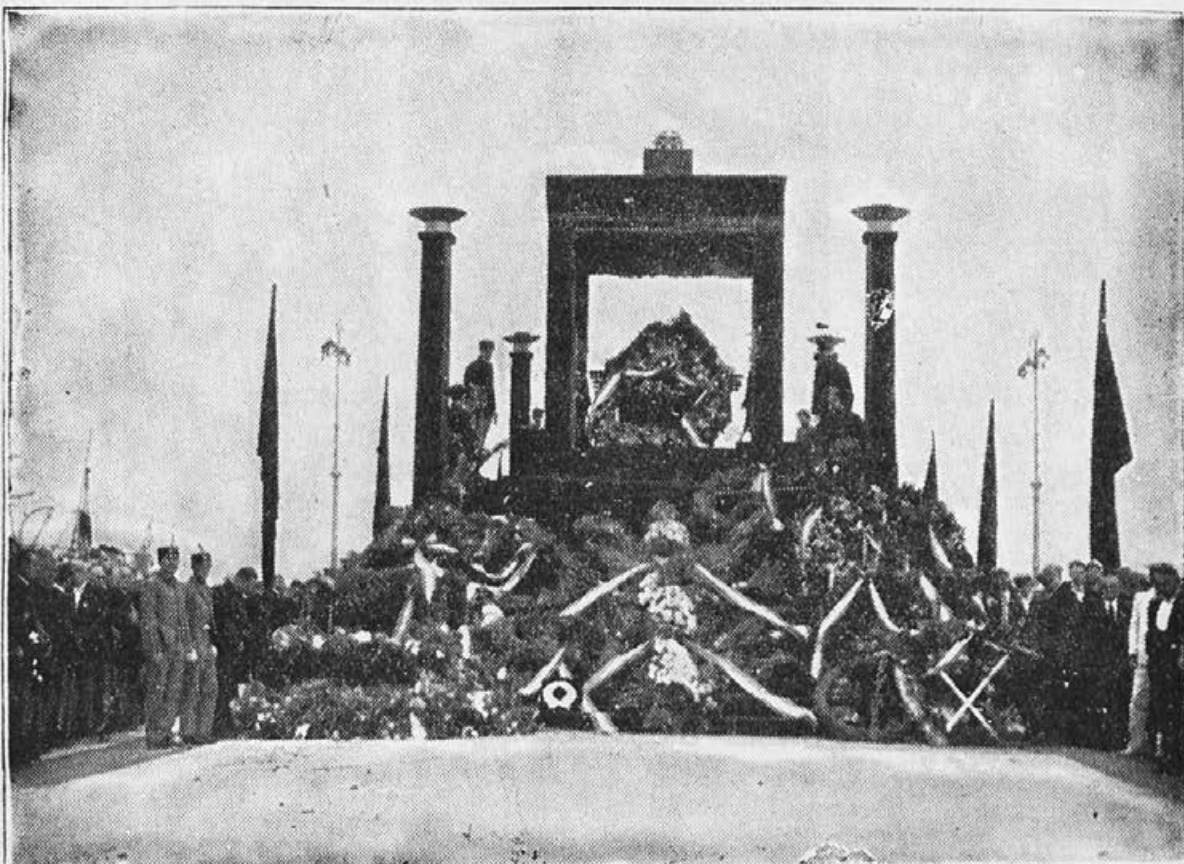
V ubožnem delu mesta se naslanjajo v cape zaviti otroci na zid in strme pred se. Z oken teh beraških hiš vise črne ovratne rute. Tako žalujejo najrevnejši za svojim kraljem: najlepša ženska ruta z dolgimi črnimi trakovi. Za črno blago za zastavo ni denarja, še za naj govori o žalosti revnih. Morsko sol ga največkrat ni.

Na Marjanu šume žalostni bori. Od tam obseže pogled vso splitsko luko. Dohod v luko zapro štiri križarke. Tam bodo stražile, dokler se ne vrne mrtvi Gospodar našega morja. S pomola odmeva ropot dela. Tam pripravljajo oder, na katerega bodo jutri položili kraljevsko rakev. Motor vodnega letala zabrni nekje — kakor puščica vzleti črni ptič nad vodo in se izgubi v lahki megli na obzorju.

Sonce rdeče zahaja. Mrtvaški oder je pripravljen. Ves je črn in se kakor prikazen odraža od krvavečega neba.

„Dubrovnik“

Katafalk na splitskem pomolu

Ob pol šestih zjutraj 14. oktobra je Split že pokoncu. Tišino prekinjajo le vodna letala. Njihovo brenčanje še pogloblja žalost. Samo giblje se vse — običajnega ropota obmorskega mesta ni nikjer več. Nihče si ne upa glasno govoriti. Čez trg hodijo molče črno oblečeni meščani. Nedeljsko jutro je trudno in sivo. Nad morjem leži tenka megla. Na vzhodu se svetlikajo ovčice raztrganih oblakov.

Mrtvaški oder na pomolu dviga svoje stebre k nebu, kakor odrevenele roke so ti stebri. Okrog odra stoje črno oblečeni dostojanstveniki in častniki. Z vzhoda se širi svetloba. V bližini se ziblje angleška križarka. Na njenem krovu stoje v nepremičnih vrstah angleški mornarji-vojaki. Nad zalijom se s truščem požene skupina letal. Čakajoče ljudstvo se nemirno zgane.

Težka žalost se zrcali z obrazov. Ura je šesta. Zrak pretrese topovski strel. Nenadoma, kakor da je vzrastel iz morja se ob vhodu v luko prikaže »Dubrovnik«. Spremljajoče vojne ladje se ustavijo in mrtvaška ladja pristane deset minut po šesti uri ob pomolu.

Skupine ljudi se zganejo. Na »Dubrovnik« polože širok mostiček. Admiral, častniki in dostojanstveniki stopijo na krov in se počasi bližajo drugemu koncu ladje. Tam leži mrtvi kralj pod dolgo cevjo največjega topa. Minute težkega molka slede. Rokodelci se bližajo in odpro krsto. Mestni zdravnik si ogleda mrtvega kralja in zapiše v svoje poročilo: »Kralj je bil mrtev, ko se je vrnil v domovino.«

Osem častnikov naše vojne mornarice dvigne krsto in jo neso z ladje. Preprosta je ta krsta iz hrastovega lesa. Na njej ni nikakega okraska, le ob strani je dvojne srebrnih okovov. Na gladkem pokrovu leže generalska kapa, sablja in rokavice blagopokojnika. Previdno in ljubeče dvignejo častniki krsto na oder. Spet zagrmi topovski strel. Generali si brišejo solze. Proti nebu se dvigajo oblaki kadila. Duhovščina blagoslavlja in moli. Po molitvah se pravoslavni metropolit umakne. Po njegovem obrazu drče solze. Tišino preseka topovski strel. Častniki zavzamejo svoje prostore ob odru. Tam bodo stražili svojega kralja.

Nato prinašajo vence. Bela postava angleškega admirala se globoko prikloni pred krsto junaka. S tresočo roko položi velik lorovor venec na krsto. Vedno več je vencev. Kmalu izgine preprosta krsta v cvetju.

*Jokajoče občinstvo
v Splitu*

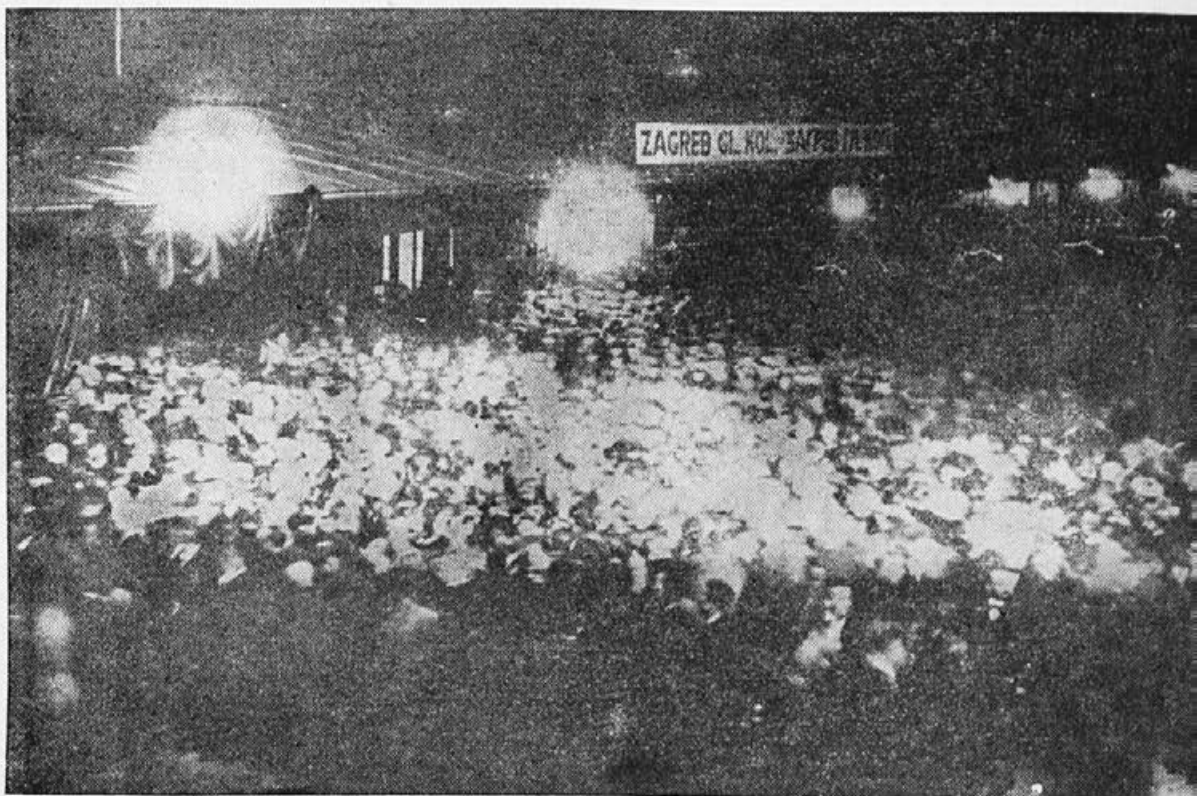
Ura je že deseta. Še vedno hodijo dolge vrste Dalmatincev mimo odra in se poslavljajo od svojega kralja. Ali pomol morajo zapreti, še preden je bil mimohod končan. Še dolga je pot do groba in ob vsej dolgi poti čakajo ljudje z gorečimi svečami v rokah, da se poslove.

Krsti se približajo Sokoli, jo dvignejo iz cvetja in odneso mimo nepremičnih vrst kraljeve garde v vlak, ki že čaka. Ob pol enajstih se črni vlak neslišno zgame in odpelje mrtvega kralja proti srcu naše domovine.

Že v splitski okolici kleče ob progi ljudje in se globoko sklanjajo. Čim dlje beži vlak, tem preprostejši in globlji so izrazi žalosti. In ko dospje mrtvi kralj med najpreprostejše kmetško ljudstvo, se povsem odpre ranjena ljudska duša. Na trdem gramozu kleče kmetje. Eden gleda trmasto predse in stiska zobe, drugi skriva solze, tretji se tolče po prsih in moli, žene in otroci glasno ihte. Kilometre dolge so vrste klečečega ljudstva. V njihovih solznih očeh odseva plamen svete mrliške sveče, ki jo drže v sklenjenih rokah.

Po odhodu vlaka se tisoči vračajo v svoje domove čez skalnate steze dalmatinske dežele, tisoči pa še ostanejo na mestu. Ne govore. Molče. Ali v njihovih očeh je jasno zapisano, da vedo, kaj so izgubili.

Zagrebska postaja se je zavila v črno. Peron je poln čakajočih dostojanstvenikov. Molče stoje in čakajo, da se pripelje mrtvi kralj. V dno duše so presunjeni. Zunaj pred postajo za vrsto vojaštva pa čaka dvestotisočglava množica hrvatskega ljudstva. Tiho govore med seboj. Nihče ne misli

Čakajoče občinstvo na zagrebski postaji

na lastne vsakdanje skrbi. Vsak bi se rad poslovil od preproste krste iz hrastovega lesa.

Malo pred enajsto uro ponoči prižgo bakljonosci svoje baklje. Ob enajstih se prikaže črni vlak in obstane. Kratka povelja, vrsta častnikov se postavi nepremično v pozor, generali položijo roke na kape. Godba zaigra žalostinko, mladi častniki dvignejo krsto in jo odneso v čakalnico med nešteto mehkih rož. Ob krsti stražijo generali.

In sedaj se prične mimohod hrvatskega ljudstva. Vso noč se poslavlja to ljudstvo od svojega ljubljenege Gospodarja, vso dolgo, dolgo noč.

Spremljan od bolesti vsega naroda, mimo klečečih in jokajočih množic je črni vlak dne 15. oktobra o polnoči prispel v prestolnico. Beograd žaluje. Ni je hiše, ki bi ne bila izobesila žalne zastave. Vsako vozilo, vsak tramvaj nosi črno zastavico. Ena sama globoka žalost je razprostrta nad mestom.

Ura se bliža polnoči. Tam daleč iz zemunske strani presekatu temo dva stolpeca svetlobe. V naslednjih minutah obstoji vlak na postaji. V mrtvaški tišini preneso krsto na mrtvaški voz, ki že čaka pred postajo. Vsa se krsta pogrezne v žalostne krizanteme. Množica se zžane kakor pod udarcem in pade na kolena. Še vedno vlada grobna tišina. Nj. Vel. kraljica se vsa strta in do tal zakrita v črnem pajčolanu pada v dvorni avto. Njeno spremstvo zasede druge avte. Motorji zabrne, avti se zžanejo in se odpeljejo. Za njim se pelje v mrtvaškem vozu mrtvi Gospodar Jugoslavije. Slede mu vozovi vlade.

Mrtvaški vlak

Tedaj se zgodi nekaj do mozga pretresujočega: En sam krik bolesti tisočev in tisočev se dvigne v nočno nebo. Kdorkoli je slišal ta krik vsega velikega mesta, ga ne bo več pozabil. Vedno močnejše vpije množica, vpije posamezno, vpije v skupinah, kliče ime svojega kralja, poje nagrobne pesmi...

Še dolgo, dolgo v noč je ljudstvo stalo in se ni hotelo raziti. Kakor, da čaka na čudež, da se izkaže, da vse to ni bilo res in da se bo nenadoma prikazal kralj Aleksander na svojem ponosnem konju kot v dneh zmage in veselja.

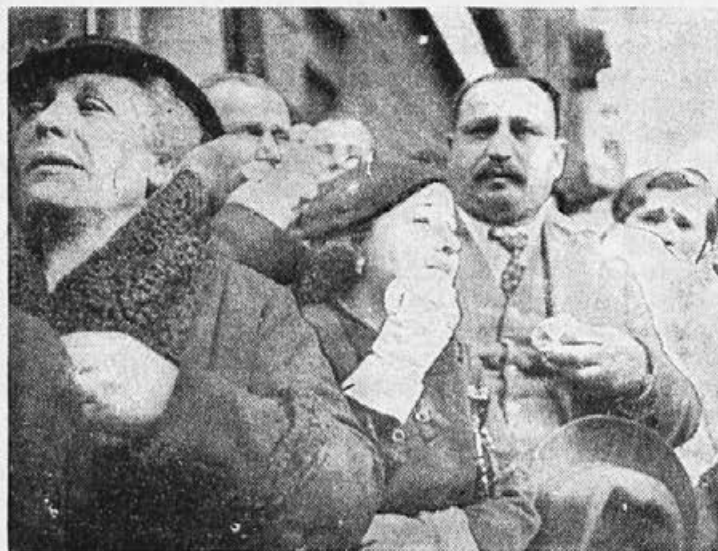
Napočil je najžalostnejši dan v zgodovini Jugoslavije, 18. oktobra 1934., ko je jugoslovansko ljudstvo položilo svojega velikega kralja v grob. Mrzel in neprijazen je bil ta dan. Nizki oblaki so nagosto prepregli nebo. V žalne zastave se je zaganjal jesenski veter. Promet je počival in ulice so prazne. Le na pločnikih so se stiskali ljudje in begali sem in tja kakor čreda brez gospodarja. Čim bolj se je bližala popoldanska ura, tem bolj je rastla množica čakajočih na ulicah, ki peljejo k staremu dvoru, kjer je ljudstvo dva dni mnogo ur čakalo pred starim dvorom, da bi moglo še enkrat čutiti bližino ljubljenega narodnega kralja. Tiho so se premikali desettisoči po ulicah in potrpežljivo čakali. Ko pa je prišla vrsta nanje in so začeli stopati po stopnicah gor proti mračni dvorani, jih je jel lomiti obupen jok. V dvorani so okna zastrta in le v obliki križa prodira medla vijoličasta svetloba. Vsega je tu, zlata in srebra, vojnih odličij, križcev in kolajn, vencov, napisov vseh vladarjev sveta. Brda cvetja okoli katafalka — ampak kralja ni. Ta črna, nepremična, neprodurna krsta, pod preprogo s kraljevim grbom, je tako strašno mirna in tiha, da pretrese še tako trdo srce.

Vse je v vročici in zdi se, da bi se še kamni zjokali.

Ura gre na štirinajsto. Tišino raztrga glas trobente. Od daleč se oglase zvonovi cerkva. K pravoslavni katedrali hiti avtomobil za avtomobilom: kraljeva rodbina, regenti in vlada, odposlanci tujih vladarjev. Na cesti stoji vojak v svojem oddelku, manjši, starikav človek. Ko mine slovesnost, stopajo iz cerkve generali in admirali, na rokah pred seboj krono, žezlo, zlato

Čakajoče občinstvo

Obup Beograđanov

jabolko in sabljo. Za njimi prineso rakev in jo položijo na topovsko lafeto. Ko kmet-vojak to zagleda, ga presune in začne se tresti.

Godba zaigra veličanstveno žalobno koračnico. Admiral, ki nosi žezlo, topo zre predse in ustnice mu močno drgetajo. Stopata kraljica, poosebljena bol, in mali kralj, tako mlad še in vendar resen kakor mož. Sprevod gre dalje skozi mesto, nešteta letala ljuto zahrumijo nad cerkvijo in glavnimi ulicami, grme topovski streli od monitorjev in iz trdnjave.

V lafeto s krsto niso vpreženi konji. Vojaki vseh vrst so se vpregli vanjo, da oddajo svojega kralja materi zemlji v naročje.

Ljudstvo pada na kolena in joče, joče pretresljivo. Pol milijona ljudi je na kolenih. 15.000 vancev priča o veliki ljubezni državljanov.

Pred postajo defilirajo še enkrat vsi vojaški odredi, naši in tuji, pred velikim mrtvim vojakom, in potem se dvor in tuji odposlanci odpeljejo z železnico do Mladenovca, od tam pa na Oplenac.

Cvetlice pokrivajo vse ceste, kjer se pelje mrtvi kralj.

Na vsej dolgi poti od Mladenovca do Topole stoje vsakih par sto korakov kmetje iz vseh vasi, bližnjih in daljnih, resni možje na konjih, drugi peš z ženami in dekleti, starci in otroci na kolenih. Deklice ob cesti v neskončnih vrstah ihto za kraljem-očetom. Spet drugod vrste bradatih možakov, četnikov v črnih krojih s patronami čez prsa, puško ob strani, in kmetje v rjavi noši, večinoma močno v letih: vsi kleče desno in levo ob cesti, in glasno molijo, s prižgano voščenko v sleherni desnici.

Iz svinčenega obzorja se poraja brnenje letal, prehaja v rjojenje in v grmenje — že so tu venni spremljevalci, zadnji pozdrav zračnih armad Jugoslavije, Češkoslovaške, Rumunije in Francije. Mnogo jih je in njihovo preglušujoče brnenje je tako silno, da zamori vsako človeško besedo; ampak še močnejše bije v ušesih utrip grozne bolesti.

Topola, zibel dinastije! Tukaj poznajo kralja kot prvega v tej vasi, kot najboljšega kmetovalca, in tu so najkrepkejši možje in najprirednejše žene. Vse, prav vse kleči ob cestnih robih. Starci invalidi, bolniki. Grobna tišina. Strm drevored pelje do kraljevega parka na vrhu in tam gori se blešči cerkev — kraljeva grobnica. Vsa garda stoji tu, polki pehote, konjenice, topništva.

Od najmlajših rekrutov do najvišjih poveljnikov imajo vsi oči mokre in rdeče. Ko dospe sprevid do cerkvenih stopnic, se začne zrak tresti od močnega streljanja topov in pušk. Ogromne, sive jeklene ptice se spuščajo čisto nizko dol in kakor v besnem obupu, se grmeč zaganjajo proti cerkvi. Zadone zvonovi z Oplenca, odgovarjajo drugi z vaške cerkve v Topoli, iz ostalih vasi, vsenaokoli po bogati Šumadiji in po vsej širni zemlji od Bohinjskega pa do Ohridskega jezera, od Subotice tja do morja.

Spet zapihajo in zašumijo težki avioni nad cerkvijo in spuščajo dež cvetic na krsto in pogrebce. Pred 130. leti je iz iste majhne vasi, ene izmed mnogih bednih naselbin uboge raje pod prešernim tlačiteljem, vzletela iskra, ki je vžgala ogenj svobode v vseh srcih, ki so je bili vredni.

Spet se pojavljajo eskadrile, najhitrejša francoska lovska letala, kakor sivi bliski hrume čez hribček, in človeku se kar v glavi vrti od njihove brzine.

Najbolj nevarni in najhitrejši stroji grmijo čez krsto — in vendar vsa ta ljudska moč ne more podaljšati niti za trenotek dragocenega življenja našega milega Gospodarja.

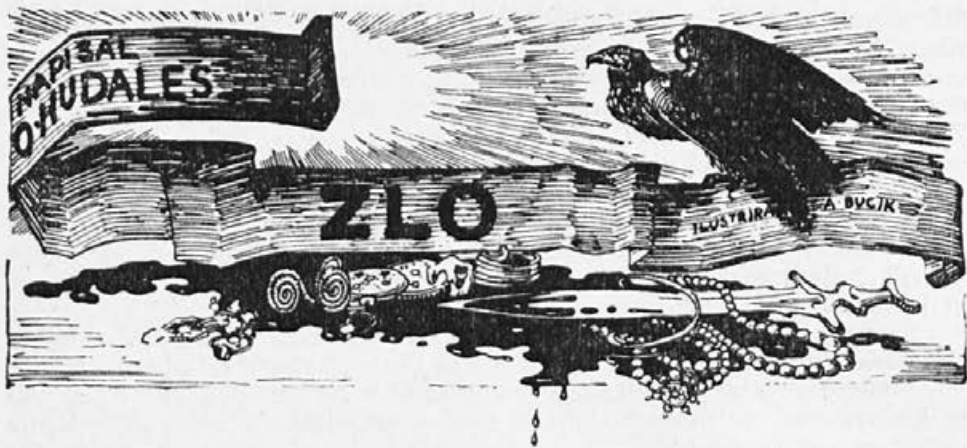
Točno ob 15. uri zagrmel salve iz vojaških pušk. Iz cerkve odmeva pri-tajeno ihtenje. Mrtvega Viteškega kralja je sprejela dobra jugoslovanska zemlja.

Zvonovi so utihnili, topovi obmolknili. Ali v naših srcih še vedno odmeva bolelost. Ta bolelost je velika in je povsod enako globoka. Iz nje bo vzrastla zavest, da smo eno od Triglava do Črnega morja. Iz nje bo vzkliklo seme zvestobe do domovine in vdanosti do Karadjordjevičeve dinastije.

Mrtvega kralja je usoda kronala z mučeniško krono. Noben zlatar tega sveta bi mu je ne mogel trajnejše skovati. Kajti ob tej mučeniški kroni se je zgrnilo vse ljudstvo in prisega zvestobo novemu kralju Petru II.

Oplenac

LAŽ IN MAŠČEVANJE

K r i.

V široko raztegnjeni vrsti so korakali preko ravnine. Hodili so počasi po gosti, visoki travi, se ozirali na levo in desno, natančno opazovali vsako še tako majhno sled, se sklanjali k tlom, postajali in prisluškovali, klicali in zopet molče korakali dalje.

Bilo jih je šest. Šest širokoplečih, stasitih, kakor mladi bivoli okretnih in močnih mladcev. Šest Turovih sinov. — Iskali so očeta . . .

Iskali so ga že četrti dan. Vse gozdove so prehodili, vse skale preplezali, vse sledi pretipali, potoke prebredli in klicali. Tako so četrti dan počasi prodirali preko doline in se ustavili ob reki. Obstali so, prisluhnili in se počasi in previdno spustili v deroče valove ter bredli in plavali na drugi breg.

Na drugi strani se je pred njimi razgrnila položna reber, le tu pa tam obraščena z grmovjem in redkim drevjem. Pod rebrijo so se košatila bivališča Sapovih ljudi in živali. Tja so se namenili. A niso še naredili dobrih sto korakov, ko je izza grmovja stopil trščat mož, se naslonil na obsežno deblo in jih mrko motril izpod košatih obrvi. Težak kij, ki ga je stiskal v desnici je jasno pričal o vsej neizmerni sili, ki se je skrivala v jeklenih mišicah njegovih udov. Turovi sinovi so za hip obstali, ne vedoč, ali naj se mu približajo. Slednjič so povесili svoja okorna kopja in obstali.

»Česa iščete?« je mrmraje vprašal Sap.

»Tura, svojega očeta, iščemo,« je rekel najstarejši. »Povej nam, če si ga kje videl.«

Sap je prikimal. Videl je, kako je mladcem zasijalo veselje na gladkih obrazih in divji smeh je dvignil njegove mračne obrvi. »Ne boste ga videli več v svojem brlogu!«

»Zakaj ne?« Ostro, kakor pšica, je priletelo vprašanje iz ust najmlajšega. Stopil je nekoliko sklonjen iz vrste, kakor bi hotel s pogledom izvleči skrivnost iz tega mrzlega orjaka.

Ko kamen ob kamen je udaril Sapov glas: »Zato, ker leži v prepadu vrh gore.« In pokazal je v hrib, kjer je drčal ozek trak gorskega potoka preko prepadovega roba.

»Odkod veš ti to?« je zopet vprašal najstarejši.

»Pred tremi nočmi sem v gori sledil jelena.« je odvrnil Sap z mirnim glasom. »Takrat sem zaslišal rjojenje jamskega medveda in ugledal vašega

očeta v borbi z njim. Vaš oče je bil že star, dečki. Medved pa mlad. Prav tik prepada ga je čavnil po glavi. Tur je padel v globino in tam obležal.«

»Zakaj nisi očetu pomagal?« je vprašal eden izmed Turovih sinov.

»Pomagal? S tem?« Sapove oči so zažarele in zopet ugasnile. Pokazal je iz rastlinskih vlaken spleteno zanko, ki mu je visela preko ramen.

Najstarejši Turov sin je ves čas pogovora ostro opazoval Sapa. Na Sapovem kožuhu je ugledal tri črne madeže. V teh črnih madežih je bila dlaka strjena v trde ježice, ki so se jasno odražale od ostalega krzna. Sap je začutil ostri pogled najstarejšega in se zganil v čudnem nemiru. Še trdneje je stisnil kij. Najstarejši je počasi stopil k njemu, se sklonil k tem madežem in jih povohal.

Kakor bi ga pičila kača, tako hlastno je odskočil Sap od drevesa. Njegov obraz je bil popolnoma bel in s pretrganim glasom je zakričal: »Kaj hočeš?«

Najstarejši je stopil zopet v krog bratov, iztegnil svojo sulico proti Sapu in rekel z ledenim glasom: »Tvojo kri hočem, če bogovi potrde, kar mislim!«

Obrnil se je in molče odkorakal v hrib. Ravno tako tiho so odšli za njim njegovi bratje. S sklonjenimi glavami so lezli v reber. Niso se ozrli, niso videli, kako je Sap s težkimi koraki odšel proti svojim kočam.

Prišedši na rob prepada so se ustavili. Nihče ni izpregovoril besedice, saj so sedaj vedeli vse. Vedeli so, da so tisti črni madeži na Sapovem kožuhu bili od očetove krvi in samo ena misel jim je bila skupna, misel na maščevanje.

Sklonili so se nad rob prepada. Prav spodaj na vrtoglavem prepadovem dnu, sredi snežno belega, od vode izpranega proda je ležalo črno truplo. Truplo njihovega očeta. Dvoje velikih ptic je splavalo z mrtvega telesa in se dvignilo visoko v večerni mrak.

»Tur! Oče!« je pošastno odjeknilo med prepadovimi stenami, kakor tulenje razjarjenih in užaljenih volkov. Slišali so krik pasočih se jeleni, slišale so ga ptice in prisluhnile. Slišal ga je tudi Sap, ki je čepel pred svojo kočo in prvič v življenju mu je pretresel mozeg čuden strah.

Tam zgoraj ob prepadu pa so vsa noč sedeli ob ognju Turovi sinovi. Od časa do časa so žalostno zatulili, da je pošastno odmevalo skozi temo.

Naslednje jutro so v strnjeni vrsti odšli proti domu, skritej tam nekje za ognjenikom.

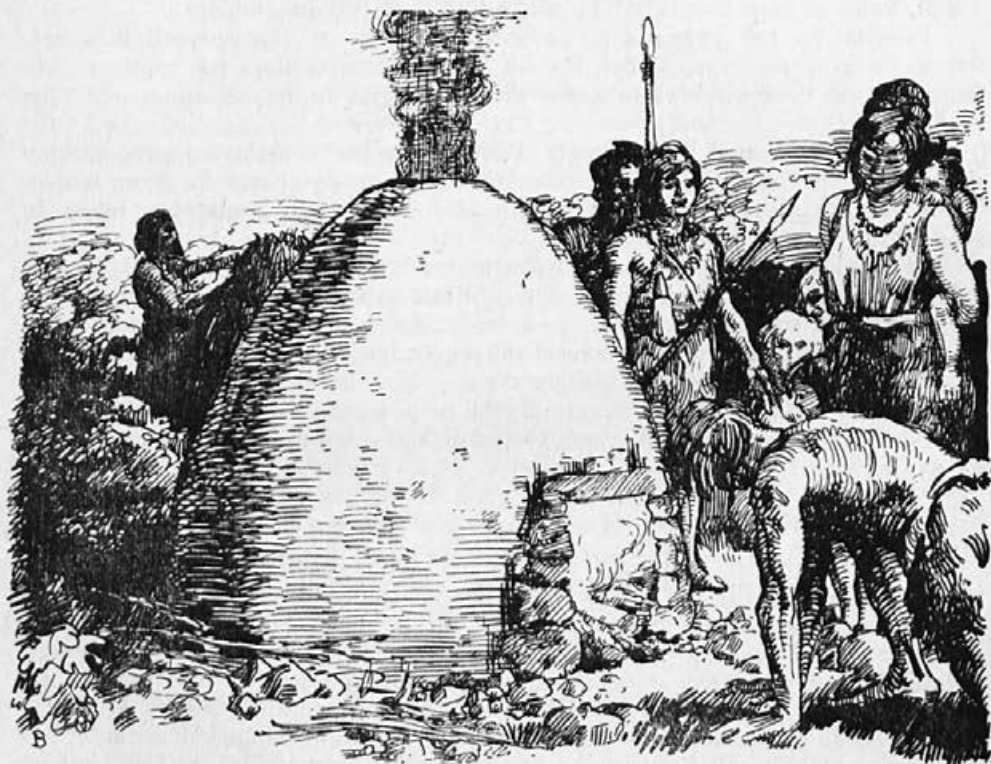
Zanka najde drugega gospodarja.

Turan, najmlajši Turov sin, ni bil lovec. Tudi ni bil tako močan. Kar je na njem bilo najbolj čudno, je bilo njegovo čelo. Bilo je pokoncu stoječe, visoko, dočim so njegovi bratje imeli vsi nizka, nazaj porinjena čela. Turan je bil sanjač. Včasih so ga našli vznak ležečega v travi, kako je gledal v oblake in cele poldneve o čem sanjaril. Za družbo mu ni bilo mnogo. Le redko kdaj se je udeleževal hrupnih pojedinih po izdatnih lovih. Hodil je raje po gorah in gozdovih, bredel po potokih, kakor bi iskal kako izgubljeno reč. S svojo lahko sulico menda še ni ubil mnogo živali. A ko ga je bil nekoč napadel razjarjen merjasec, se je pokazal urnega in spretnega, kakor ni bil nobeden izmed njegovih bratov, čeprav so bili izurjeni lovci. Kakor blisk se je umaknil merjaščevemu navalu in s spretnim sunkom žadaj živali smrtno rano v mišičasti vrat. Pokojnega očeta je neizrečeno spoštoval, zato ga tudi Tur nikdar ni priganjal k delu. Pazil je na svojega miljenca, kakor na oko v glavi. In če včasih Turana dolgo ni bilo s kakega samotnega pohoda, je tako dolgo klical v goro s svojim gromkim glasom, dokler se njegov najmlajši ni odzval. Bratje ga niso zavidali za očetovo ljubezen, Turanova

modrost je vzbujala v njih spoštovanje in uprav podzavestno so se pokorili njegovim nasvetom. S časom so se na to tako navadili, da se niso lotili nobenega večjega dela, ne da bi njega prej vprašali za svet. On je za nje molil k bogovom za zaščito pred hudobnimi duhovi, za srečen lov in milo zimo. Turan kljub temu ni poznal napuha. Bil je vedno enako miren in mehak, vsakemu je hotel samo dobro in nikogar ni bilo v veliki Turovi družini, ki bi temu mlademu sanjaču storil kaj žalega.

Najbolj pa je njegov ugled zrastel takrat, ko je iznašel apno.

Nekoč je bil ugasnil družinski ogenj, ki je drugače gorel noč in dan. Turanova naloga je bila narediti drugega. Ko je osnažil ognjišče, je pod pepelom in ugaslo žerjavico ugledal nekaj drobnih, belih kamenčkov. Čudno lahki so se mu zdeli, ko jih je prijel v roko in pognal v mokro travo. A tedaj se je zgodil čudež. V travi je zašumelo, drobni oblaki pare so se dvignili iz nje: kamenčki so se izpremenili v mehko, belo brozgo. Skrbno jo je Turan pobral in položil med ostale svoje zaklade, ki jih je imel shranjene v nekem kotu. Po nekaj dneh je opazil, da se je bela brozga zopet strdila v kamen in le s težavo je iz nje izluščil koščeno iglo, ki se je bila slučajno pomešala med njo.

Ravno tiste dni se je bil vrnil oče z lova in pravil o Sapu, njegovi živini in njegovih kočah. Vsi so se čudili Sapovi iznajdljivosti, le Turan je molčal. Šele, ko se je pogovor zasukal na drugo stran, je kratko izjavil: »Mi bomo imeli še boljša bivališča!«

Vsi so ga radovedno pogledali. Toda on je molče vstal, se zleknil v svoj kot in mirno zaspal. Drugo jutro je povedal očetu, da ga več dni ne bo domov in naj ga ne iščejo. In res ga dolgo ni bilo. Tur je bil v skrbeh in

je naročil sinovom, naj ga gredo iskat. A zaman je bilo vse njihovo iskanje. Turan je izginil, kakor bi se udril v zemljo. Šele čez dolgo časa je prišel nekega večera. Bil je shujšan in bled, roke so mu bile opraskane in polne opeklin.

»Zahvalimo se bogovom,« je rekel. »Kajti nekaj velikega se mi je posrečilo. Jutri vam vse pokažem.«

Pomolili so k bogovom in komaj krotili svojo radovednost. Že na vse zgodaj jih je vodil od doma. Skoraj ves dan so hodili, ko jih je slednjič privedel skozi ozko sotesko, prav na vzhodno stran ognjenika. Pred njimi je ležala sočna ravan in kakor veselo oko se je sredi planjave smejala malo jezerce, okrašeno z gostim sadnim drevjem. Ob vnožju male-

ga grička so ugledali začudeni bratje in Tur kaj nenavadno stavbo. Bila je okrogla in brez strehe, do vrha polna nekega belega, lahkega kamenja. Kupi oglja in pepela krog nje so pričali, da je nekdo v spodnji stavbini odprtini mnogo kuril.

Kakor je bil Turan prej molčeč, tako je bil sedaj zgovoren. Obširno jim je pripovedoval, kako je iznašel apno, kake so njegove lastnosti, kako si je zamislil v tej blagoslovljeni zemlji postaviti kamenita, z apnom vezana bivališča.

»Oče« tako je zaključil svoj govor. »Pojdite po ostalo družino, da nam pomaga. Mi, bratje, pa se takoj spravimo na delo. Preden pride čas dežja in mraza, bomo že v toplih hišah, med tem, ko bodo Sapovi ljudje še vedno izpostavljeni vlagi!«

Dvanajst močnih in pridnih rok se je zganilo, pogasilo apno, nosilo kamenje, sekalo drevje z okornimi sekirami in ko so slednjič v Turovem spremstvu prispele še ženske, je ob jezeru oživelo pravcato človeško mravljišče. Od zgodnjega jutra do poznega večera so se razlegali po dolini veseli klici, šum in ropot, udarci ter zamolkli zvoki padajočih brun in kamenja. Bila je vesela pesem dela. Med vsemi pa je gibek švigal Turan, tu pokazal, tam zopet svetoval in razložil, prijel sam za delo in zopet odhitel drugam. Lahna rdečica mu je žarela v obrazu; iz oči mu je sijal razigran ogenj. S svojim neutrudljivim duhom je dajal bratom pogum, da niso omahovali. In tako je nekega dne stala ob jezeru naselbina zidanih hiš, med tem, ko so drugod okrog še prebivali ljudje po votlinah in pod vejnatimi šotori.

Turovci so bili zelo ponosni na svoje delo in nič drugega si niso več želeli, ko da si udomačijo še govedo, kakor je to že storil Sap. Oče jim je sicer že pravil o Sapovi zanki, a niso si mogli predstavljati, kako je to orožje. Tur sam pa se zanke ni hotel lotiti, kakor bi pred njo imel nekak

svet strah. Turan je pa tudi imel druge skrbi. Vedno je nekaj popravljajl okrog apnenice, ali pa je preizkušal vsakovrstno kamenje, ki ga je nabiral po okolici. Bratje ga niso hoteli nadlegovati, da bi jim glede zanke kaj svetoval. Njegova edina skrb je bila: kamenje. Nosil ga je skupaj, vseh mogočih oblik in barv. Lomil ga je, ovohaval in žgal v apnenici. A vedno brez uspeha. Bil je ves zatopljen v svojo nalogo in kakor bi se zbudil iz sanj, tako zmedeno je pogledal v brate, ko so mu nekega dne povedali, da je preteklo že več dni in noči, odkar je oče odšel na lov in se ni več vrnil. Šel je z njimi, da ga poišče in je bil ves strt, ko so izvedeli, kaj se je z očetom zgodilo. Z žgočim srdom v srcu je tisto noč ob prepadu prisegel maščevanje.

Jesen je pobarvala pokrajino. Nebroj barv se je zarisalo po drevju in tratah. Živorumene praproti so obkrožale gozdne parobke, gori v drevju pa je trepetalo rjavo, rumeno-zeleno in temnordeče listje. Redko jesensko cvetje je nepremično zrlo s svojimi cvetovj v megleno nebo, kakor bi hotelo podreti oblake in se še enkrat do sita napiti sončne svetlobe.

Otožno sanjavo je šumela reka po belemrodu. Turan je ležal v travi ob izlivu malega potoka, z glavo uprto v dlani in zamišljeno gledal doli po reki. Spomnil se je, kako sta nekoč z očetom tod ribarila. On je bil takrat še majhen deček. S kako lahkoto ga je tedaj dvignil oče na ramena in odnesel čez reko na drugi breg. Tipala sta pod kamenjem, skalami, koreninami in dračjem, ki je ležalo v rečnih tolmunih, in stikala za gladkimi ribjimi telesi. Kako ponosen je bil, ko se mu je posrečilo ujeti ribo! Vsigdar ga je oče bodril z vzgledom in besedo. Turanov spomin je vrtal še naprej. Odkril mu je ponovno one dneve, ko je hodil okrog po gozdovih zamišljen v svoje načrte in ga je skrbni očetov glas zopet poklical domov. Sedaj ni bilo več čuti tega glasu. Bratje so ga sicer ljubili in spoštovali, niso mu pa tega nikdar pokazali, kakor je to storil oče. In vse te male dokaze ljubezni je Turan tako težko pogrešal. Matere pa itak nikoli ni poznal. Bogovi vedo, kdaj je že umrla.

Vedno in vedno so mu uhajale misli k ubitemu očetu, ki je ležal tam na vrhu gore v dnu prepada. Vsigdar se ga je oklenila divja jeza ob misli na očetovega morilca. Na svojih pohodih je opazoval za njim, a Sapa ni bilo na izpregled.

Turan se je zagledal v potokovo vodo. Tako čudno rjava je bila, če je še tako dolgo trajalo lepo vreme. Nikdar se ni prav izčistila. Zanj je bila to uganka in kakor vse druge uganke, ki jih je srečal v naravi, mu tudi ta ni dala miru. V potokovi strugi je ležalo mnogo rjavega kamenja. Turan je zamišljeno segel v vodo po enega izmed njih. Čudil se je, kako težak je bil. Že je vstal, da bi ga razklal ob bližnji skali, ko je uzrl ob reki temno postavo. Hitro se je potuhnil za grmovje in ostro opazoval prihajajočega. Kmalu ga je spoznal. Bil je Sap.

Korakal je počasi in umerjeno, kakor koraka gospodar po svoji zemlji. Kljub temu, da so mu brada in lasje bili že močno osiveli, ni bil niti najmanj upognjen. Preko širokih ramen mu je visela zanka in prav nič se ni opiral na dolgo, težko sulico, ki jo je nosil v desnici. Turan ga je opazoval iz svojega skrivališča, kakor opazuje zver bližajoči se plen. Pred očmi mu je v krvavi megli vstala podoba mrtvega očeta, ležečega v prepadu. Ena sama misel mu je kovala v možganih.

»Sedaj je prišel trenutek maščevanja. Sedaj, ali nikoli.«

Krčevito je stisnil svojo lahko sulico. Z levico je potipal kamenito konico in se prepričal, da je dovolj ostra in dovolj močno pritrjena. Vedno hujše se je razburjal.

Sap je prihajal vedno bliže. Brezskrbno je zdaj pa zdaj pogledal v potok, kakor bi se hotel prepričati, če se ne bi izplačalo nekoliko ribariti. Počasi se je bližal Turanovem skrivališču. Ta se je medtem že popolnoma pomiril. Vsega ga je objela misel, da mora maščevati očeta, da mora s Sapovo krvjo oprati njegovo smrt. V njem se je prebudila zver, ki je doslej spala v njegovem srcu. Rjovela je, vpila po krvi in maščevanju.

Sap se je približal toliko, da je Turan slišal njegovo sapo.

»Zdaj!« mu je šinilo skozi možgane in skočil je na plan.

Sap se ni preveč ustrašil. Samo trepalnice so mu zadržtele. Nekaj trenutkov sta si stala nepremično nasproti kakor jezna volkova in le njiju misli so švigale kakor iskre. Niti besedice nista spregovorila in vendar sta vedela, da mora eden izmed njiju obležati trd in mrzel na tem koščku zemlje. Sap se je prvi zavedel. Z ogromno močjo je zapodil svoje težko kopje proti Turanovi glavi. Toda Turan, ki mu ni ušel trzaj Sapovih mišic pred lučajem, se je pripognil in Sapovo orožje je hreščec udarilo v grmovje. V naslednjem hipu je Turanova sulica predrla nasprotnikove široke prsi skozi in skozi. Močan curek krvi je udaril iz njih in oškropil mladeničevo desnico. Sap je za hip obstal kakor od strele zadet. Divje je zarjul in se krčevito prijel za prsi, hoteč izdreti smrtnonosno orodje. Toda v naslednjem hipu je padel na obraz, da se je tanko koplje prelomilo in je zemlja pod težo mrtvega telesa votlo zabobnela.

Še ves omotičen od groze krvavega dogodka je stopil Turan k mrtvecu, mu snel zanko in ga zavalil v reko. Nepremično je stal in gledal, kako so valovi premetavali težko truplo, dokler mu ni izginilo izpred oči. Doli na ovinku je za hip še zagledal mišičasto roko, ki je pogledala iz vode in zdelo se mu je, da je bila grozeče stisnjena pest.

Izpred oči mu je izginila krvava megla, strašno utrujenost je začutil v udih in mrzlo ga je stisnilo pri srcu. Ubil je človeka.

Pekoč kes se mu je zagrizel v dušo in ni se ga mogel iznebiti kljub misli, da je oče maščevan, da je izpolnjena dolžnost, ki je kakor težak kamen ležala na vsej družini, dolžnost krvne osvete.

Globoko je vzdihnil... Pobral je zanko in kamenje, ki ga je bil našel v potokovi strugi ter trudnih korakov odšel proti domu.

Šele pozno zvečer je dospel do koč. Brez besed je vrgel zanko pred brate. Takoj so vedeli, kaj se je zgodilo.

Turan se je obrnil v stran in rekel z zamolklim glasom: »Molimo!«

In so molili vsak po svoje in še Turan ni vedel, ali moli v zahvalo ali da bi z molitvijo utešil pekočo bolečino kesanja.

(Se nadaljuje.)

POVESTI POPOTNIKOV

KOLUMB PREJADRA ATLANTSKI OCEAN L. 1492

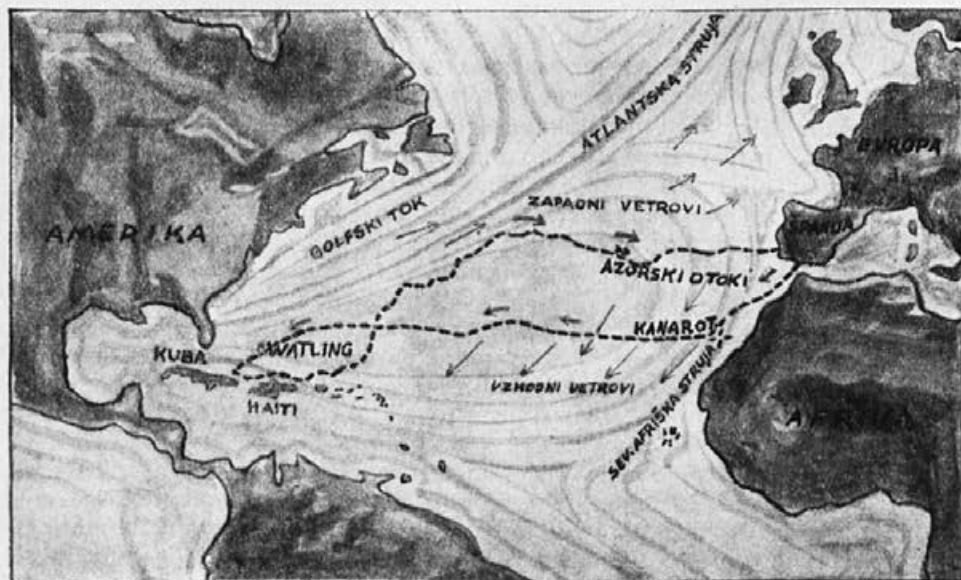

Krištof Kolumb

Dober dan vsem skupaj! Moje ime je Kolumb Sem sin revnega italijanskega tkalca in rojen sem bil v Genovi. Ko sem bil štirinajst let star, sem šel prvič na morje, od tedaj naprej pa sem ostal mornar. Dolgo časa sem že vedel, da je zemlja okrogla in da bi lahko dospel v Indijo in na Kitajsko, če tudi bi jadral proti zapadu. Mnogokrat sem prosil ljudi, naj mi dajo ladjo, s katero bi odšel na to potovanje, a vedno so se mi smejali in mi v obraz trdili, da sem blazen.

To je trajalo, dokler nista španski kralj in kraljica sklenila, da mi pomagata do prilike, da bi spoznal, ali imam prav ali ne. Sedaj pa poslušajte, kaj se je zgodilo. Meseca avgusta l. 1492. smo razpeli jadra na treh ladjah, Santa Maria, Pinta in Nina. Jaz sem se nahajal na ladji Santa Marija. Začetka smo krmarili bolj proti jugu kakor proti zapadu, kajti vetrovi južno od Španije so pihali v tej smeri. Po nekoliko dneh smo dospeli na Kanarske otoke, kjer smo popravili krmilo na ladji Pinta. Nekateri mornarji, ki so bili strahopetni in so se želeli vrniti domov, so ga namreč nalašč zlomili.

Nato smo se obrnili proti jugozapadu, kajti vetrovi so pihali od severovzhoda in kmalu je suha zemlja izginila za nami. Severozapadni veter je dan za dnem neprestano pihal in posadka mojih ladij se je pričela strašno bati.

Kolumbovo potovanje čez Atlantski ocean

Domišljali so si, da bi zamogel tako močan veter za vedno onemogočiti povratek v domovino. Komaj sem jih pregovoril, da so vzdržali.

Dva dni se ni ničesar zgodilo, toda kakor da bi mi sreča sama namignila, smo ugledali neko drevesno vejo plavati po vodi in slišali smo kričanje ptičev. Nekoliko po sončnem zatonu sem opazil, kako se je neka luč dvigala in padala. Zdelo se mi je kakor luč sveče in vse sem poklical, da jo opazujejo. Tako sem bil razburjen, da vso noč nisem šel spat. Zgodaj zjutraj, tridesettretjega dne potem, ko smo zapustili Španijo, smo ugledali suho zemljo v daljavi šestih milj.

Požuril sem se, oblekel sem svoja najboljša rdeča oblačila, in se v čolnu odpeljal k obali. Kapitana obeh drugih ladij sta tudi odšla z menoj in vsak od nas je imel svojo zastavo: jaz sem nosil kraljevsko špansko zastavo. Ko sem stopil na suho, sem pokleknil, poljubil zemljo in zavzel otok za svojega gospodarja, kralja španskega.

Prebivalci tega otoka — Watling otoka — so bili zelo prijazni. Tako zelo so se čudili našim krasnim oblekam in beli koži, da so mislili, da smo prišli iz nebes. Še nikdar niso videli takih ladij z velikimi belimi jadri in mislili so, da so to neke vrste novih ptičev. Začetkoma so zbežali, a kmalu so se vrnili. Sprejemali so vse, kar smo jim ponudili — žeblje, steklene bisere in slične reči — in dajali so nam rade volje vse, kar so imeli, krotke papige, štrene bombaževinastih niti in tujevrstno sadje.

Od Watling otoka smo odjadrali v južno smer ter prijadrili do velikega otoka Kube. Ta otok je zelo rodovit, kakor so sploh vsi ti otoki. Tod je mnogo visokih gora, ki jih pokriva visoko drevje. V vseh letnih časih ostane zeleno, kajti jaz sem jih videl ravno tako lepa kakor drevesa v Španiji v mesecu maju. Nekatera drevesa so cvetela, med tem ko so druga imela že dozorel sad. V gozdovih so pele neizmerne množice ptičev, če tudi je bil tedaj mesec november. Palme, ki jih je tod sedem ali osem različnih vrst, so bolj visoke in lepše kakor katerekoli, ki sem jih do tedaj videl.

Ko smo zapustili Kubo, sem odkril neki drug velik otok — Haiti. Tod se razprostirajo krasne gore, silna polja, gozdiči in rodovitne ravnine, ki so zelo ugodne za poljedelstvo in za gradnjo hiš. Sonce ima silno moč, toda na vrhovih gora je občutno mraz.

Na tem otoku nimajo ljudje prav nič železa, za orožje jim služi na soncu posušeno bičevje, na koncu katerega pritrdijo suh, dobro ošpičen les. Tega orožja pa nikdar niso uporabljali proti nam, preveč so bili boječi.

Ko so videli, da se jim nič ne zgodi, so nas pričeli obiskovati in dajati in sprejemati darila. Resnično, to je bil zelo prijeten narod, preprost in zaupanja vreden in je bolj ljubil druge ljudi kakor sam sebe. Za reči, ki so bile v resnici prav malo vredne, so nam dajali predmete, ki so bili zelo

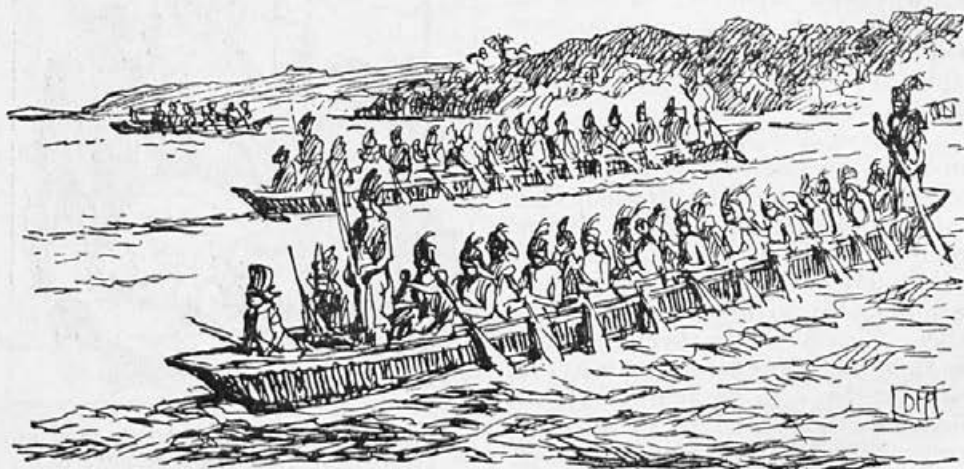

Padel je na kolena, poljubil tla in si je osvojil otok za svojega gospodarja, španskega kralja

mного vredni, a tega se niso zavedali. Resnično, moral sem prepovedati svojim ljudem zamenjavati koščke ubitih skled, rjave ključe in stare trakove za čevlje za zlató. To ni bilo lepo!

Na vsakem otoku imajo mnogo čolnov, ki so iztesani iz enega kosa posameznih drevesnih debel. Po daljavi in po obliki so podobni našim veslaškim čolnom, toda urnejši so. Tudi krmarijo jih samo z vesli. Nekateri od teh čolnov so veliki, nekateri majhni, drugi pa srednje veliki. V nekaterih sem opazil sedemdeset do osemdeset veslačev.

Preden pozabim, Vam moram povedati nekaj zelo zabavnega, kar so mi pripovedovali nekateri izmed mojih mož, ki so bili tudi v notranjosti Kube. Pravijo, da so tam videli domačine, ki so imeli ogenj v rokah, in sicer neko posušeno rastlino, zavito v neki list. Prižgali so to reč na enem koncu, vtaknili drugega v usta in hodili okrog, puhajoč dim. Zavitek tega imenujejo tobak, toda čemu ga rabijo, jaz res ne vem.

Čolni, izdelani iz debel

V splošnem se nam je prav dobro godilo, toda na Sveti dan nas je zadela nesreča. Ves truden sem šel tega dne spat, kajti že nad dva dni nisem imel počitka in kmalu sem trdno zaspal. Okoli polnoči pa me je zbudil močan udarec. Mornar je prepustil nekemu dečku ladijsko krmilo in naša jadrnica je nasedla na sipino. Ni nam bilo mogoče rešiti jo in razbila se je.

Ta nezgoda nam je povzročila mnogo težkoč, kajti jadrnica Pinta je že odplula in Nina je bila premajhna, da bi nas vse mogla vzeti s seboj. Jasno je bilo, da bom moral nekatere može od posadke pustiti na otoku. Z lesom ponesrečene ladje smo zgradili močno trdnjavico in stolp. V njej sem pustil toliko ljudi, kolikor se mi je zdelo potrebno, z raznovrstnim orožjem in hrano za eno leto.

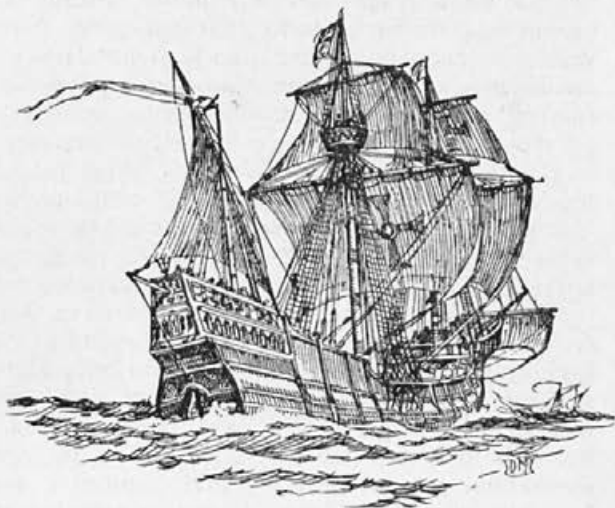
Ko sem končno sklenil, da odjadram zopet proti domovini, sem pričel premišljevati o onih severovzhodnih vetrovih. Vedel sem, če bom poizkusil vrniti se po isti poti, po kateri sem prišel, bom imel vetrove proti sebi vso pot. Pa se mi je posvetilo: če je tu vrsta vetrov, ki veje vedno od vzhoda, gotovo jih je tudi dovolj, ki pihajo stalno od zapada proti vzhodu. Zato sem odjadral proti severu in resnično, tam sem našel, kar sem pričakoval.

Na tem potu sem se sestal s Pinto. Toda zapadni vetrovi so bili mnogo bolj viharni kakor vzhodni in naše potovanje je bilo strašno. Jadrnica Pinta

se je izgubila in nikdar več je nismo videli, a tudi Nina je tako puščala vodo, da sem se bal, da se bomo tudi mi potopili. Opisal sem vse naše potovanje, zaviil spis v kos blaga, namočenega v vosek, potisnil ga v sodček in ga vrigel v morje. V sodček sem dal tudi pismo, proseč vsakogar, ki ga bo našel, naj ga pošlje kralju.

Nina pa se ni potopila in ko smo dospeli do Azorskih otokov, smo se izkricali in zahvalili Boga za našo rešitev. Med Azori in Portugalsko smo pretrpeli še več viharjev in zelo hvaležni smo bili, ko smo zopet spustili sidro v španskih vodah.

Ko je narod doznal, da smo se vrnili, so prihitele velike množice ljudi, ki so nas pozdravile. Zvonili so v cerkvah, streljali s topovi, razobešali zastave in kričali toliko časa, da niso mogli več. Kralj je poslal po mene, da bi slišal o vsem našem početju in zelo se je razveselil papig, zlata, Indijancev in drugih tujih reči, ki sem mu jih pokazal.

Kolumbova ladja „Santa Maria“

Vaje.

1. Začrtaj potovanje na globusu. Kaj bi odkril Kolumb, če bi šel še dalje proti zapadu?
2. Kje je na globusu Indija, Kitajska, Genova in Watling otoki?
3. Napravi načrt, ki naj pokaže, kje vejejo sledeči pasovi vetrov: severozapad, jugozapad, severovzhod, jugovzhod.

KARLO KOCJANČIČ:

DVA POTEPUHA NA JADRANSKEM MORJU

Tišina.

V dragoceni skrinjici spominov, ki sem jo prinesel s svoje letošnje velike pustolovščine po Dalmaciji domov, hranim prekrasne bisere, ki bi jih ne hotel zamenjati za nobeno stvar na svetu.

To so spomini na tiha jutra in pokojne večere, ki sva jih doživela z Albertom med vrstami viharjih in napornih dni, sredi domala vsakdanje borbe s podivjanim morjem, ko je šlo neredko ne samo za to, da si ohraniva čolniček in ude cele, temveč da se vrneva tudi živa in z uspehom ovenčana v krog svojih družin. Ali tem lepši so najini spomini, kajti nihče ne more najčudovitejših uspehov življenja dobro razumeti, kdor si jih ni skušal nikoli pridobiti s težavami, pogumom in preizkušanjem lastnih moči.

Poslednji sončni žarki so zažigali vrhove skoraj navpičnih sten, ki so se dvigale pred nama, na levi in na desni. Po nebu, ki je dobivalo temno vijoličasto barvo, so pluli rožnati oblaki, tako okrogli in mehki, da so spominjali na šegave čopiče za puder. Mrak se je nižal polagoma na dno ogromnega, od vseh strani zaprtega zaliva. Vsaka barva, ki se je rodila na večernem nebu in v stenah, se je ponovila v popolnoma gladkem, negibnem zrcalu morja. Pred nama sta vstajala dva tako majhna otočka, da bi ju smatral za bivališče drobnih, srečnih duhov iz ne vem katere starodavne pravljice. Na enem je spala cerkva z vitkim zvonikom sredi temnih cipres v zasanjanem spanju, na drugem, ki je bil videti kakor nizka, plavajoča ploskev iz belega mramorja, se je svetlikalo belo svetišče z zeleno kupolo. Vse naokrog takšna tišina, da se je nisva upala motiti z močnejšim udarom vesla. Niti v kamenitem mestecu, ki so ga položili nasproti otočkov pod navpičen hrib skoraj v višino morja, se ni zganil noben glas.

To je bil tisti nepozabni večer, ko sva dospela po večernem križarenju iz Zelenike v notranji del Kotorske Boke. Veter, ki je prinašal dež, ali brezvetrja, med katerimi se je nebo spet zjasnilo, so bila kriva, da nisva prišla v neprestani menjavi jadra in vesel nikamor naprej. Hotela sva v Kotor, a ko sva preplula ozka morska vrata, ki ločijo zunanjo Boko od notranje in nosijo ime »Verige«, ker so jih v starih časih pred morebitnimi sovražnimi presenečenji v resnici zapirali z verigami, sva misel spremenila. Večer je bil tako čudovit, da sva se morala ustaviti. Otočka pred nama sta bila Sveti Jurij in Gospa od Škrpjela. Mestece pod strmim hribom je bilo Perast. Na desno gre zaliv do Kotora, na levo do starodavnega Risana.

Koliko veličastja, slave, bogastva, revščine in krvavih dni so že videli vrhovi nad tem koščkom jugoslovanske zemlje in jugoslovanskega morja! Že davno, preden je vedela zgodovina kaj zanesljivega o Slovanih, so se tu topli Iliri, Grki in Rimljani za obstoj in za oblast. Boka Kotorska je kakor ustvarjena, da napravi iz ljudi, ki tu prebivajo, najboljše mornarje na svetu. klen rod, ki se ne ustraši nobene nevarnosti in ki mora biti v svoji samostojnosti strah in trepet vseh sosedov. Kdor ima vsaj približen pojmo Boki, ta ve, da jo je narava ustvarila kot trdnjavo, ki jo s silo in orožjem ni mogoče osvojiti — kvečjemu če se sili in orožju pridružijo še izdajstvo,

Gospa od Škrpiljela

sovražnikova prekanjenost in — nesložnost med domačim življem. Kdor nima Boke v oblasti, ne more imeti za stalno v oblasti niti Jadranskega morja. Ali je zato čudno, da so vsa ljudstva, ki so hotela kdaj gospodovati nad Jadranom, prej ali slej poskušala polastiti se tega njegovega najvažnejšega ključa? Zgodovina nam navaja v tej vrsti skoraj vse narode, ki so imeli kdaj v Evropi kakšno vlogo: poleg tistih, ki sem jih imenoval, še Bizantince, neka starogermanska plemena, Madžare, Benečane, Turke, Saracene, Špance, Francoze, Ruse, Avstrijo, da niti ne govorim o rodu, ki prebiva tod stalno že poldrugo tisočletje in ki je za daljše ali krajše dobe, tako za časa bokeljske republike pod nevažnim bizantinskim nadvladjem, potem pod srbskimi vladarji do smrti carja Dušana, potem kolikor toliko pod ogrsko-hrvatskimi vladarji in še enkrat pod bosanskim kraljem Tvrtkom sam odločal o svoji usodi, dokler ga ni po stoletnem robovanju tujcem naša velika in močna Jugoslavija za vse večne čase osvobodila in zaščitila pred tujim pohlepom.

Tisoč zgodovinskih slik je vstajalo pred mano, ko sem sedel pred šotorom, ki sva ga razpela na kameniti plošči Škrpiljela in je Albert nekaj bolj v stran pripravljaj skopo večerjo. Žive barve neba in gora so bledele, morje je temnelo, prve zvezde so zatrepetale v neskončni višini. Tedaj je zabrnal v večerno sivino srebrno čist glas, koprneč kakor molitev in svečan kakor slavospev mogočnemu Bogu. Glas zvona iz Perasta, nekoč najbogatejšega in najsijajnejšega mesta bokeljskih zalivov. Danes se ne more več dvigniti do nekdanjega pomena in polagoma umira. Zdelo se mi je, kakor da je v večerni pesmi njegovega zvona tiha prošnja za mir po velikih dneh, ki se ne vrnejo več. In mi je bilo skoraj hudo.

Nato je padla noč in ž njo tišina, ki je ni zmotil več mobilen glas razen tistega, s katerim govori v takšnih nočeh tišina sama in ki ga ne pozabiš vse življenje.

Po tej noči, ko se je zdelo, da sva edina človeka na samotnem otočku sredi praznega sveta, je vstal jasen in bleščeč se dan, v katerem sva morala preizkusiti tisto divjo dogodivščino in borbo za življenje, ki sem jo opisal zadnjič.

DAN MIRU

Na Martinovo, 11. novembra slavimo vsako leto dan miru. Tudi letos se je ustavilo tega dne ob 11. uri dopoldne delo po vsem svetu in ljudstvo je počastilo spomin v svetovni vojni padlih vojakov in se je zamislilo v grozo vojnih let. Koliko žalosti, koliko razdejanja je povzročila svetovna vojna! 10 milijonov ljudi je bilo ubitih, 19 milijonov ranjenih, 7 milijonov pohabljenih. Po vojni je bilo 5 milijonov vdov in 9 milijonov sirot, ki so zamaž čakali na očete. 10 milijonov ljudi pa je bilo pregnanih iz svojih domov. Vsi stroški svetovne vojne so se preračunili na 25 bilijonov dinarjev.

Če bi korakale vse vojne žrtve v batalijonskih vrstah mimo njenega veličastva Smrti, bi trajal ta pohod 81 dni in noči. Če bi si pa podale vse žrtve svetovne vojne roke, bi tvorile verigo, ki bi oklepala polovico zemeljske oble.

† MONSIGNOR FRANO BULIĆ (1846—1934)

Mladina, ki vsako leto bolj obiskuje našo jadransko obal, da na lastne oči vidi deželo večnega sonca, ne pozabi obiskati spomenikov in grobov tistih, ki so bili stebri našega narodnega in državnega edinstva in ki so nam zapustili neprecenljive kulturne zaklade.

V bližini Splita pod Kozjak - planino se nahajajo znane ruševine nekdanjega močnega rimskega mesta Salonae (današnji Solin). Na mestu, kjer stoji državno poslopje »Tuskulum« in ruševine pokopališča solinskih mučnikov »Manastirine«, smo pred nekaj meseci pokopali človeka, ki je vse svoje življenje posvetil znanosti in kulturi svoje ožje domovine. Tu leži sarkofag, ki je sprejel smrtne ostanke monsignora Bulića, svoječasnega našega največjega arheologa (raziskovalca starin).

Monsignor Bulić se je rodil l. 1846. v vasi Vranjic v bližini Splita. Nižjo šolo je dovršil v domačem kraju, srednje in visokošolske študije pa v Zadru in na Dunaju. Že v svoji zgodnji mladosti je kazal zanimanje za zgodovino in arheologijo ter se je potem, ko je bil kot profesor splitske gimnazije iz političnih razlogov po nedolžnem upokojen, posvetil popolnoma nadaljnemu raziskovanju solinskih spomenikov. Od tedaj pa do svoje smrti se ni ločil od tega dela.

Njegovo delo na arheološkem polju je svetovnega pomena, ker je odkril marsikatero zgodovinske skrivnosti, razjasnil nešteto dvomljivih vprašanj, posebno v kršćanski arheologiji, kateri je posvečal največjo pozornost.

Monsignor Bulić se ni pečal le z raziskavanjem rimskih spomenikov, on je raziskoval tudi zgodovino hrvaškega naroda in je dokazal, da slone pravice jugoslovanskega naroda na Jadranu na zgodovinskih dokazih in da so bili Slovani od pamtiveka gospodarji te sončne dežele. Monsignor Bulić je odkril življenje naših prednikov na Jadranu. On je razjasnil skrivnosti devetega in desetega stoletja, odkril je nagrobni spomenik hrvaške kraljice Jelene, žene kralja Mihajla Krešimira II. (949—969) in matere Štefana Miroslava. S tem je bila razjasnjena doba kralja Tomislava. Odkril je spomenike hrvaškega bana Trpimira in drugih banov, odkopal je staro hrvaško cerkev sv. Petra, v kateri je bil l. 1076. kronan hrvaški kralj Zvonimir. Odkril je baziliko sv. Marte v Bihaču. Zadnja leta svojega življenja je posvečal raziskovanju pokopališča in cerkve, v kateri so bili pokopani hrvaški kralji.

Mons. Bulića so poznale tudi največje svetovnoznanе politične osebnosti; med njimi je bil tudi naš blagopokojni Kralj Aleksander I. Zedinitelj, ki si je dal po tem znanstveniku poročati o pomenu rimskih in hrvaških spomenikov za razvoj kulture našega jugoslovanskega naroda. Bulića pozna vsak, ki je obiskal solinske ruševine.

Marsikdo je imel priliko slišati, s kakšno ljubeznijo je tolmačil razne spomenike in kako je poznal vsak kamen, da, še celo tiste, ki jih ni sam odkril. Večkrat sem videl, kako je hodil pred kako izletniško skupino po širokem solinskem arheološkem polju ter pripovedoval zgodovino tega nekdanj slavnege mesta. Cesto je pripovedoval kako zgodovinsko zgodbo, v katero je vpletel nekaj svojih doživljajev, ki so bili interesantni kot zgodovina sama.

Mons. Bulič je dolgo vrsto let kraljeval v svojem muzeju. Da se je muzej sploh zidal, je njegova zasluga. Njegova zadnja želja je bila, da tudi umre v tem muzeju, a usoda je hotela drugače.

Tudi šolska mladina se bo dolgo spominjala Mons. Buliča. Večkrat je sedel med mladino v muzejski biblioteki, odpiral razne znanstvene knjige ter razkazoval ogromen zaklad dalmatinskih spomenikov. Znal je mladino tako navdušiti, da je včasih pozabila tudi na kosilo ali večerjo. Proti koncu je pa odpiral velike knjige s slikami ostankov Dioklecijanove palače v Splitu in pripovedoval o življenju močnega cesarja Dioklecijana, Dalmatina, o katerem je Bulič napisal krasno delo. Njegova poštena duša, vneta za znanost in umetnost, ni mogla razumeti in tudi ni mogla verjeti, da je cesar Dioklecijan kriv preganjanja kristjanov. Za njega je bil Dioklecijan vzoren vladar in če so za njegove vlade preganjali kristjane, se je to godilo brez njegove vednosti.

Z Mons. Buličem je izgubilo naše Primorje človeka, ki je od zgodnje mladosti zastopal mišljenje, da smo Srbi, Hrvati, Slovenci in Bolgari en narod. On je prerokoval, da bo nekoč vrh Marjana zavihrala jugoslovanska zastava kot znak svobode vseh Jugoslovanov. Zal pa ni dočakal, kar si je najbolj želel: sloge vseh Slovanov na Jadranu.

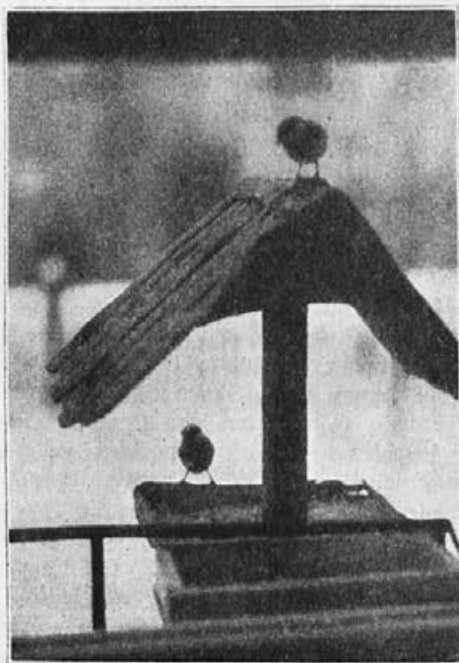
Njegove zadnje besede so bile posvečene mladini. Toplo ji je priporočal, naj se uči arheologije in spoznava zgodovino svojega naroda.

Zgodovina nas uči, da je edino v slogi in ljubezni napredek. Tega gesla se je držal blagopokojni Mons. Bulič in je tudi s tem geslom umrl.

H. Marjanović.

SPOMNIMO SE PTIČK

Očka ti bo kupil za zimo toplo obleko in visoke škornjice, da ne boš moker, ko boš capljal po brozgi v šolo. Ko boš prišel iz šole, ko boš spisal svoje naloge za prihodnji dan, boš vzel drsalke ali smuči in se boš šel drsat ali smučat. Ko boš prišel premražen domov, te bo mamica preoblekla, zakurila peč in se boš grel ob njej. Ptički v naravi pa ne bodo imeli tople strehe, tihega, brezvetrnega zavetja v kruti, ostrí zimi. Narava jim bo sicer dala toplejšo obleko, toda burja bo segla tudi skozi ta kožušček in prepihala in premrazila vsa drobna telesca. Tisto pičlo krmo, ki jo ptički dobe pozimi pa bo zamedla burja s snegom in ptički bodo ostali v mrazu lačni; pa bo zapihal ledeni krivec in okoval žuboreče potoke v led in ptički bodo ostali celo brez vode. Spomni se pozimi svojih prijateljčkov, ki te razveseljujejo skozi vse leto in varujejo tvoj vrt pred nadležnim mrčesom. Spomni se jih: napravi jim utice tudi pozimi, komor jim boš potresal krme in jim nosil vsako jutro lonček mlačne vode, da se bodo žejni, lačni in premraženi revčki nasitili in napojili, da jim ne bo trda zima tako kruta. Vse tvoje dobrote ti bodo poplačali.

KSAVER MEŠKO — 60LETNIK

Dne 28. X. 1934. je dopolnil v Slovenjgradu živeči pisatelj Fran Ksaver Meško šestdeset let svojega plodnosnega življenja.

Rojen je bil Ksaver Meško leta 1874. v Ključarovcih pri Sv. Tomažu v Slovenskih goricah kot sin slovenskega posestnika. Po domači in ormoški ljudski šoli je odšel na nižjo gimnazijo v Ptuj, na višjo v Celje ter nato v mariborsko in celovško bogoslovje. V Celovcu je postal tudi duhovnik in se napotil pastirovat po takrat in še sedaj tužni naši Koroški, katero je moral po nesrečnem plebiscitu zapustiti in se po dolgih desetletjih vrniti na svoje rodno Štajersko.

Meška je kot pisatelja in človeka vedno vodila ljubezen do naroda in domovine. Razen Cankarja ni nihče imel pred vojno toliko občudovalcev med slovensko mladino, kakor ta tihi mojster. Njegova dela se bodo trajno ohranila.

Posebno rad in mnogo je Ksaver Meško pisal za mladino, ki ji je posvetil mnogo dragocenih del in tudi knjig, kakor »Mladim sreem«, »Našim malim«, »Poljančev Cenček«, »Volk spokornik«.

Hvaležna mladina mu ob njegovem šestdesetem rojstnem dnevu želi še mnogo let dela in sreče.

JUBILEJ MLADINSKEGA PISATELJA

Letos za Vse svete je poteklo šestdeseto leto, odkar se je rodil mladinski pisatelj Josip Brinar v Studencah pri Hrastniku. Vse svoje življenje je posvetil mladinski vzgoji in mladinskem slovstvu. Njegove mladinske pripovedke izpričujejo izreden dar za opazovanje narave.

Njegova življenjska pot ga je tik pred svetovno vojno privedla v Postojno, kjer si je postavil najlepši spomenik z neumornim delom za slovensko stvar na polju šolstva. Bil je ravnatelj na prvi slov. mešč. šoli, kateri so stavili Nemci v tedanji Avstriji na vsak korak nešteto ovir. Po prevratu ga je laški pritisk privedel v Celje, kjer je ravnateljaval 10 let deklški meščanski šoli do leta 1929, ko je zaprosil za upo-

kojitev. »Medvedek godrnjaček«, »Volk Sivar« in »Pohorske bajke in povesti« so nastale v teh letih oddiha.

Jubilantu želimo še mnogo plodnosnih let v prospch naše domovine!

ZGODOVINSKO BOJIŠČE

Ob priliki konference balkanske zveze v Ankari je 2. novembra obiskal naš odposlanec dr. Božidar Purič zgodovinsko bojišče, na katerem so se l. 1402. združene turške in srbske čete borile s Tamerlanovimi mongolskimi tolpmi. Bojišče, na katerem so se srbske čete tako odlikovale, da jih je sam Tamerlan občudoval, se nahaja kakih 30 km od Ankare.

Po bitki na Kosovem polju na Vidov dan l. 1389. so bili Srbi sicer premagani od Turkov, toda zmagovalc, turški sulan Bajazit, zmage ni izrabil. Zaradi tega srbska država še ni izginila, temveč se je v severnih pokrajinah še celo povečala. Vendar pa so bili Srbi v veliki stiski. Takoj po bitki na Kosovem so se oglasili lakomni Madžari. Lačen lahkega plena je kralj Sigismund pridrl z vojsko in osvojil nekaj krajev v Šumadiji. Kneginja Milica, vdova po knezu Lazarju ter njeni otroci so se znašli v silno mučnem položaju. Zahrbtno so jih napadli Madžari, ki so bili tudi kristjani. Zato so srbski voditelji sklenili, da se uklonijo turškemu sultanu Bajazitu. Lazarjeva najmlajša hči Olivijera, je postala sultanova žena, njena brata Lazar in Vuk pa sta obljubila Bajazitu vojaško pomoč.

Kmalu nato so začeli Turčijo napadati Mongoli pod vodstvom Tamerlana (Timurlenka). Ta je bil dober vojskovodja in Turkom v Aziji je že slaba predla. Zato je Bajazit pozval na pomoč Srbe. Štefan Lazarevič in njegov brat Vuk sta odšla s srbskimi četami Turku na pomoč. Tako je prišlo do bitke pri Ankari (Angoro) leta 1402. Turki so bili takrat poraženi in Bajazit je bil ujet, v ujetništvu je umrl že naslednjega leta. Srbov pa Mongoli niso mogli premagati. Kljub velikemu številu sovražnikov so se Srbi pretolkli skozi nasprotnikove vrste ter so se rešili in vrnili v svojo daljno domovino. Srbi so se pri tej priliki tako hrabro bojevali, da jih je občudoval sam Tamerlan.

NA VRTU

V sadovnjaku čistimo drevje ter ga obrezujemo. Špalirno drevje odvežemo s podpor, ga očistimo in zopet dobro privežemo. Ker so korenine tega drevja precej blizu površine, potresemo nadnje hlevskega gnoja, da jih obvarujemo pozebe. Posebno moramo čuvati mlado drevje pred zajci. Ko zapade sneg, objedajo zajci drevju lubje in naredijo s tem vedno veliko škodo. Zaradi tega mora biti ograja okoli vrta dovolj visoka in gosta (najbolja je mreža), ne sme puščati nobene vrzeli. Posamezna drevesa zavarujemo tako, da debela objavimo na debelo s slamo ali še bolje s trnjevim vejami. Tudi mazanje z lizolom pomaga.

Na vrtu prekopavamo zemljo ter jo pustimo neporavnano, da dobro premrzne. S tem v zemlji marsikaj sprlni in razpade ter pride prihodnje leto rastlinam v korist. Ako še nismo pokrili grmičje, kateremu mraz škoduje, je skrajni čas, da to sedaj storimo.

V tem času vozimo in trosimo tudi gnoj. Zaradi padavin se gnoj dobro izluži ter se pomeša z zemljo. Umetni gnoj trosimo le tak, ki počasi razpada, kajti le ta nam prihodnje leto koristi. Gnoj, ki se raztopi hitro, nam sedaj ne koristi prav nič.

Koristnim pticam postavljajmo krmilnice, da jih privadimo na vrt, voluharjem pa nastavlajmo pasti in strup.

V PRIRODI

20. nov. — 20. decembra.

Megla pokriva zjutraj, ves dopoldan ali pa celo ves dan dolino. Kdaj se naredi? Kdaj izgine? Kaj je vzrok, da se megla naredi? Opazuj roso in slano. Kdaj se naredi prva, kdaj druga? Med dežjem pada često sneg, včasih pa tudi pšeno. Kakšno je pšeno, primerjaj ga s točo.

Srnjaki so izgubili svoje rogovje. Kje je ostalo, ali si že kdaj katerega našel? Živali (srnce, zajci itd.) so dobile gostejšo dlako, kakšno pa? Ali še najdeš kako žival, ki zimo prespi? Živali, ki ne prespijo zime, pridejo večkrat prav blizu vasem; posebno mnogo je med njimi ptic. Zapiši vse živali, ki jih vidiš, v beležnico ter pripiši tudi datum. Kaj delajo sinice, žolne, kosi, pinoži, vrane? Ali še najdeš kako muho;

kam so povečini izginile? Prinesi v toplo sobo mah s tal in z drevja ter ga spravi v škatljo. Kaj opaziš čez par dni, kaj se je skrivalo v njem? Pod mahom in med listjem v grmovju boš našel polže, ki bodo tu prezimili. Kakšni so, ali so že zalizani?

Kdaj izgubi drevje svoje zadnje liste? Kje ostanejo listi najdalje časa? V kakšnem vrstnem redu postaja drevje golo. Naredi si zbirko golih zimskih mladik ter spoznavaj drevje in grmovje po njih (oblika mladik, razvrstitev vršičkov, oblika popkov itd.). Prišij mladike na lepenko, cno pod drugo, napiši pod vsako ime in obesi tako opremljeno tablo na steno. Kako pa je z iglastim drevjem? Kaj se je zgodilo z mecesnom?

SPOMINSKI DNEVI

- 23. 11. 1835. Rojen Davorin Jenko (99 letn.).
- 24. 11. 1833. Rojen Zmaj J. Jovanović (101 letnica).
- 24. 11. 1914. Izjavila srbska vlada, da je začeta vojna borba za osvoboditev vseh Jugoslovanov (10 let.).
- 26. 11. 1919. Zedinjenje Črne Gore s Srbijo (15 letnica).
- 27. 11. 1865. Rojen dr. J. E. Krek (69 letn.).
- 28. 11. 1931. Smrt dr. Franciška Sedeja, zadnjega slovenskega goriškega nadškofa (3 letnica).
- 30. 11. 1830. Srbija dobi avtonomijo (104 l.).
- 30. 11. 1915. Začetek prehoda srbske armade preko Albanije (19 l.).
- 1. 12. 1918. Zedinjenje (16 l.).
- 1. 12. 1870. Objava ljubljanskega jugoslovanskega programa (64 l.).
- 3. 12. 1700. Rojen Fr. Prešeren (134 l.).
- 4. 12. 1371. Smrt carja Uroša, zadnjega Nemanjiča (563 l.).
- 5. 12. 1929. Izšel zakon o narodnih šolah (5 letn.).
- 6. 12. 1929. Izšel Zakon o ustanovitvi Sokola kraljevine Jugoslavije (51 l.).
- 11. 12. 1918. Smrt Ivana Cankarja (16 l.).
- 12. 12. 1806. Karadorde zavzame Beograd (128 l.).
- 15. 12. 1914. Srbi preženejo Avstrijce iz Beograda (20 l.).
- 16. 12. 1575. Natisnjena v Ljubljani prva knjiga (359 l.).
- 17. 12. 1888. Rojen Viteški kralj Aleksander I. Zedinitelj (46 l.).

KRATKA MLADOSTNA SREČA

Dva meseca sta pretekla, odkar je sedanji naš kralj Peter II. dospel v Anglijo. Bilo je prvokrat, da se je ločil za delj časa od svojih staršev. In prvokrat se je zgodilo, da je zapustil domovino. Na poti ga je spremljal njegov učitelj.

V Angliji je vstopil v neki učni zavod, da se nauči vsega, česar še ne ve. Prispel je dva tedna pred pričetkom pouka. Teh štirinajst dni je tedanji prestolonaslednik uporabil, da si ogleda vse zanimivosti vlemesta. Na tisoče novih stvari gleda njegovo vedoželjno oko.

Po ničemer ni spoznati, da je ta preprosto oblečeni deček bodoči kralj lepe in velike države. V malem hotelu se je nastanil s svojim učiteljem. Dvoje sob imata in kopalnico. Živita skromno in preprosto, kakor živijo milijoni drugih ljudi.

Kmalu, prekmalu mineta tedna. Z resno voljo do učenja prestopi mladi prestolonaslednik prag nove šole in se seznanil in spoprijatelji s součenci.

Njegov veliki oče, blagopokojni kralj Aleksander I. Zedinitelj je bil odločil, da se njegov prvorojeni sin udeležuje pouka kakor drugi dečki njegovih let. Nobene izjeme ne smejo učitelji delati z njim. In tako se je tudi godilo.

Najlepše ure so sportne ure na svežem zraku. Kako je to lepo: biti tovariš med tovariši! Peter je strasten nogometaš, telovadi z navdušenjem, na sprehodih je neumoren; v učilnici pa je pazljiv učenec, posebno v računskih in jezikovnih urah.

V znanju tujih jezikov je pred vsemi součenci. Govori in piše že petero jezikov.

Ali pri tem se na svoje znanje prav nič ne domišljuje. Zna se presrčno zasmejati in se za šalo zboksati s tovariši kakor vsi zdravi fantje. V ostalem pa je tih in skromen. Součencem rad pomaga iz zadrege — ni čudno, če se vsi tovariši navdušujejo za mladega jugoslovanskega princa.

Vsi ga ljubijo, tudi odrasli, posebno pa preprosti ljudje in sluge. Imenujejo ga »mali Peter« in ne vedo, kako bi mu pokazali svojo udanost. Nikoli ne pride preko njegovih ust prevzetna beseda. Vedno je prijazen in ljubezniv. Uslužnost je glavna poteza njegovega značaja.

Ali samo štirinajst dni je trajala ta sreča mladosti.

Samo štirinajst dni — in zločinske kroglice ne pretrgajo le srce njegovega kraljevskega Očeta, tudi njegovo mladostno srečo raztrgajo. Peter more le v naglici vzeti slovo od učiteljev in tovarišev.

Dolžnost ga kliče. Mali Peter je čez noč postal kralj.

S tresočo roko maha ob slovesu v pozdrav. Morda slutiti, da je vzel tudi od srečne mladosti slovo.

KAŠTANKA

Napisal A. Čehov. Ilustriral Lj. Ravnikar.
Iz ruščine prevedel Alojz Gradnik.

TAJINSTVENI NEZNANEC

Ali ona ni razmišljala o ničemer in je samo cvilila. Ko ji je mehki, puhasti sneg dokraja oblepil hrbet in glavo, se je od obnemoglosti pogreznila v težko dremavico. Tedaj so vhodna vrata iznenada zahreščala, zaškripala in jo udarila po boku. Odskočila je. Pri odprtih vratih se je pojavil neki človek. Ker je Kaštanka zacvilila in se zapletla med njegove noge, se je k nji nagnil in jo vprašal:

»Psička, odkod pa ti? Mar sem te udaril? Joj, ti sirotka, sirotka... No, nikaner ne bodi huda, ne bodi huda... Oprostil!«

Kaštanka je pogledala na neznanca skozi snežinke, ki so ji visele na obrvih. Videla je pred seboj krotkega, debelušastega gospoda z obritim, oteklim licem, v cilindru in razpeti suknji.

»Kaj pa tukaj cviliš?« je nadaljeval, otresajoč s palcem sneg z njenega hrbta. »Kje je tvoj gospodar? Mar si se izgubila? Oh, ti ubogi psiček! Kaj pa naj zdaj s tabo napravimo?«

Čuteč v glasu neznanca nekaj toplega, prisrčnega, mu je Kaštanka obliznila roko in je še bolj žalostno zacvilila.

»Joj, ti salamenska živalca, kako si smešna!« je nadaljeval neznanec. »Prava lisička. No, kaj bi s teboj, pa pojdi z mano. Morda boš vendar še kaj prida... no, fiiij.«

Cmoknil je z ustnicami in napravil Kaštanki z roko znak, ki je mogel pomeniti samo eno: »Hajdiva«. Kaštanka je šla.

Ni minilo niti dobre pol ure in že je sedela na podu v veliki, svetli sobi. Naslonivši glavo na bok je ginjeno in radovedno gledala neznanca, ki je sedel za mizo in obedoval, večerjal. Jedel je in ji metal drobtine... Spočetka ji je dal kruha in zelenkasto skorjo od sira, potem košček mesa, polovico kolača in kurje kosti. Ona pa, lačna kakor je bila, je vse to tako naglo pogoltnila, da ni utegnila niti razločiti okusa. In čim več je požirala, tem hujši glad je čutila.

»Presneto slabo so te krmili tvoji gospodarji!« je menil neznanec, videč s kakšnim divjim pohlepom je goltala neprežvečene kose. »In kako si mršava! Saj te je sama kost in koža!...«

Kaštanka je jedla, kar je le mogla, ali se ni nasitila. Jed jo je samo omamila. Po večerji se je zleknila sredi sobe; izprožila je noge in čuteč po vsem telesu prijetno utrujenost, je stresala rep. Med tem ko je njen novi gospodar, zavaljen v naslanjaču pušil smotko, je ona mahala z repom in reševala vprašanje: kje je bolje — pri neznanecu ali pri mizarju? Neznanchevo pohištvo je siromašno in grdo. Razen naslanjača, divana, svetilke in preprog, nima ničesar drugega in soba je videti pusta. Pri mizarju pa je vse natrpano z različnimi stvarmi: on ima mizo, skobelnik, cele kupe stružja, obličje, dleta, žage, kletko s čizkom, škafl... Pri neznanecu ne diši po ničemer. Pri mizarju pa je stanovanje zmerom zamegleno in prijetno diši po kleju, laku in stružju. Zato pa daje neznanec mnogo jesti. In še nekaj! Ko je čepela Kaštanka pred mizo in ga milo pogledovala, je on niti enkrat ni udaril, ni zaropotal z nogami in niti enkrat se ni zadrl: »Marš ven, presneta psica!«

Ko je novi gospodar popušil smotko je šel ven in se skoro vrnil, držeč v rokah malo blazinico.

»Ej, ti psička, semkaj k meni!« je dejal in položil blazinico v vogal blizu divana. »Lezi tu. Spavaj!«

Potem je ugasnil svetilko in odšel. Kaštanka se je zleknila na blazinico in zamižala. Z ulice se je zaslišal lajež. Hotela se je oglasiti, ali nepričakovano jo je objela žalost. Spomnila se je Luke Aleksandriča, njegovega sina Fedjuške, prijetnega ležišča pod skobelnikom... Spomnila se je, kako je bilo v dolgih zimskih večerih, ko je mizar stružil ali bral časopise. Tedaj se je Fedjuška navadno igral z njo. Vlačil jo je za zadnje noge izpod stružnice in uganjal z njo takšen direndaj, da je videla kar vse zeleno pred očmi in jo je bolelo po vsem telesu. Silil jo je stati na zadnjih nogah, napravil je iz nje zvonec t. i. na vso moč jo je vlekel za rep, da se je drla in lajala, ter ji je dajal njuhati tobaka. Posebno jo je trpinčil s to-le burko: Fedjuška je privezal na konopec košček mesa in ga ponujal Kaštanki. Potem pa, ko ga je pogoltnila, ji ga je z gromkim smehom zopet potegnil iz želodca. In čim jasnejši so bili spomini, tem turobneje je cvilila Kaštanka.

Ali kmalu sta utrujenost in toplota premagali žalost... Jelo se ji je dremati. V polsnu je zasanjala, kako se drug za drugim podijo psi. Med drugimi je zdivjal mimo tudi kuštravi stari koder, ki ga je videla danes na ulici, z mreno na očeh in čopi dlake krog nosa. Fedjuška se je z dletom v roki pognal za kodrom, potem se je iznenada sam pokrtil s puhasto dlako, veselo zalajal in se muzal okoli Kaštanke. Kaštanka in on sta si dobrodušno drug drugemu povohala gobčke in zdirjala na ulico.

(Se nadaljuje.)

EN DAN IZ ŽIVLJENJA NJ. VEL. KRALJA PETRA II.

Angleški vzgojitelj kralja Petra II. je priobčil v angleških listih članek, v katerem opisuje življenje mladega kralja tako-le:

Delavni dan mladega kralja teče po strogo urejenem urniku. On ustaja ob ½7. uri zjutraj in zajtrkuje skupno z mlajšima svojima bratoma. Po zajtrku zajezdi konja in odjaha s svojim vzgojiteljem na kratek izprehod. Čas od 9. ure do poldne je določen za pouk v raznih predmetih. Učitelji so mu samo vseučiliški profesorji in višji oficirji generalnega štaba.

Kralj Peter II. kaže že zdaj izreden dar za jezike. Razen srbohrvaščine govori že prav dobro tudi angleško, francosko, rusko in nemško. Posebno dobro govori angleško. Največje zanimanje in veselje kaže za fiziko in za jugoslovansko zgodovino. Če se pokvari električni zvonec, ga popravi sam, še preden utegnejo poklicati mehanika za to. Popoldan je posvečen izprehodom, igram in telovadbi. Pri telovadni uri se mu pridružita oba brata in telovadita z njim. Ob prostem času se najraje bavi s svojo malo liliputansko železnico, ki jo je dobil od francoske vlade v dar. Z malim vlakom prav rad prevaža po parku svoja brata. Od 6.30 do 7.30 zvečer ima mladi kralj še eno učno uro. K počitku se poda ob 9. uri. On spi sam v sobi, ki je vsa belo opremljena, med tem, ko spita njegova dva mlajša brata skupaj v drugi sobi. Mladi kralj je zelo skromen in varčen. Mnogo veselja ima s streljanjem v tarčo in z ribarenjem.

DRAGI NAŠ ROD!

Kako smo bili žalostni, ko smo izvedeli strašno novico o kraljevi smrti! Smilil se nam je tudi naš mali kralj. Zato smo mu pisali tole pismo:

Naše ljubo Veličanstvo, kralj Peter II.! Zelo nam je hudo, ker smo izgubili dobrega kralja. Še hujše nam je, ker čutimo s Teboj.

Ljubimo Te prav iz srca in Te bomo vedno ljubili. Kako bi bili srečni, če bi Te mogli videti!

Tvoji vdani otroci III. in IV. razreda osnovne šole v Ihanu pri Domžalah v Dravski banovini.

Nismo pričakovali odgovora. Zato smo bili veselo presenečeni, ko nam je gospodična učiteljica pokazala zahvalo z dvora. Glasi se tako:

Globoko ginjeni zaradi iskrenega sozolja v naši neizmerni žalosti in boli za izgubljenim viteškim Kraljem se topla zahvaljujemo na dragoceni utehi in ganljivi vdanosti.

Dvor - Beograd
oktobra 1934.

PAVEL
Knez - Namestnik
Kraljevine Jugoslavije.

Pismo bomo dali v okvir in obesili v razredu.

Čuvajmo Jugoslavijo!

DESETI DAN MESECA OKTOBRA

Smrt. Črne zastave plapolajo po zraku, za hip zasenčijo nebo, kakor črni vrani z razpetimi perotmi. Vse je v črn mrak ogrnjeno. Med to meglo udarjajo žalostni glasovi zvonov, naznanjajoč ostro bolečino, katera nas je zadela. Nad našo državo, nad našo ljubljeno domovino je razpela smrt svoja črna krila. Ona nam je ugrabila najdražje, našega voditelja, kralja Aleksandra I. Zadela ga je krogla atentatorjeva.

Slonim ob oknu. Mrak se polagoma spušča nad vas, vse temno in žalostno. Pred oči mi stopi trenutek, oni trenutek, v katerem sem zvedela, kaj smo izgubili. Neverno sem uprla pogled v poročevalca. Mišice na njegovem obrazu so drhte. Sklonila sem glavo in odšla.

Predstavljam si strma pota, pokrita s trnjem. Po njih koraka mož, močne po-

stave. Korak mu peša bolj in bolj, glava mu jame kloniti. Namah se zravna, pospeši korak in dè sam sebi, svoji duši: »Za moj narod!« Trnje ga praska, a ne zmeni se zato. »Koliko potov sem že prehodil za svoje ljudstvo! Koliko? Premalo! Še korakov, še mnogo trnjevih potov bom moral prehoditi, da dosežem to, kar hočem. Nato se bomo vsi ljubili pod eno streho, z eno samo iskreno ljubeznijo.« Tako premišluje med potjo dospe do krasne livade, kamor je namenjen. Vse lepo cvetje razprostira roke proti njemu. Toda ne dolgo. V ozadju stoji črna skala. Nemo se premakne in pokoplje plemenitega moža pod seboj. V zadnjih izdihljajih izpregovori: »Čuvajte Jugoslavijo!« Izdihne.

Zdramim se iz misli, pogledam proti nebu. Črne zastave plapolajo po zraku, za hip zasenčijo nebo kakor črni vrani z razpetimi perotmi. Glasovi zvonov udarjajo v mrak, naznanjajoč smrt.

Bole M., III. r. gimnazije v Celju.

DRAGI NAŠ ROD!

Tudi jaz sem zajokala, ker smo izgubili ljubljene vladarja. Naredila sem majhno črno zastavico, čisto majceno. V mojem srcu je pa velika žalost, še večja kot plapolajoča zastava nad hišo, v kateri stanujemo. V tujini so nam ga vzeli. Res je mrtev, a njegov duh bo živel vedno in neprestano med nami. Mi ga bomo večno ljubili. Tolaži nas to, da že imamo novega kralja, ki je majhen kot mi, nad vse ljubljene naš mladi vladar kralj Peter II.

Jana Malner, IV. r. Poljčane.

KRALJ JE MRTEV

Matj pride iz sosednje hiše
in si z robcem solze briše.

»Mama, mama, kaj Ti je,
da Ti tožno je srce?«

Mama solzna odgovarja:
»Dragi sinko, ni več kralja!
Vražja krogla je privrla,
blago srce mu predrla!«

Lipovšek Franci,

I. raz. viš. n. šole v Zidanem mostu.

MOZAIK

Bizilj M., V. r. gimn. v Ljubljani.

1. šumnik.
2. ris. črnilo.
3. stražnik.
4. sošolec.
5. domačin.
6. nasprotno od stati.
7. soglasnik.
8. kar se prime železa.
9. netto in tara.
10. kar nudijo gore.
11. pravoslavna nabožna slika.
12. žuželka.
13. soglasnik.
14. kar se konča o polnoči.
15. rokodelec.
16. kovina.
17. nasprotje miru.
18. svetnik.

Po sredi navzdol se čita vzklik.

KAKO JE BRADATEMU MOŽIČKU IME?

(Narisal Daromil Svetlič.)

ŠTEVILNICA

Klemenc Ivo, Kočevje

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	16

Postavi dane številke, tako, da dobiš vodoravno in navpično število 34

|| || || ||

Razpis nagrad

Izmed rešilcev, ki bodo pravilno rešili vse uganke, bodo trije izžrebani in nagrajeni z lepimi darili.

Kaj je »Naš val«?

»Naš val« je edini slovenski radijski časopis. Prinaša članke o radiu, o oddajah šolskega radia, razne zanimive slike o vsem, kar se po svetu godi itd.

»Naš val« je časopis za vse, najbolj pa za tiste, ki poslušajo oddaje naše kukavice ali oddaje drugih radijskih postaj.

Tudi mladina najde v »Našem valu« mnogo zanimivega zase.

V »Našem valu« je zabeleženo vse, kar pošiljajo vse večje radijske postaje po zraku vsak teden.

Na »Naš val« bi moral biti naročen vsak poslušalec radia.

»Naš val« izhaja vsak teden in stane mesečno 12 Din.

Kako se naročimo na »Naš val«?

Vzamemo dopisnico in napišemo na sprednjo stran: »N a š v a l«, L j u b l j a n a, V e l e s e j e m. Na drugo stran pa: »N a r o č a m »N a š v a l«. Priložite prvi številki položnice, po katerih bom plačeval naročnino mesečno.« Nato podpiše oče ali mati ter doda še svoj naslov (kraj, ulica, hišna številka).

Opozorite starše na tednik »Naš val«.

REŠITEV UGANK IZ 1. ŠTEV. „NAŠEGA RODA“:

Mozaik: Joj, Biograd, krt, omara, ključ, lev, ponij, Laško, lep, kokot, krf, žrd; gad, Nanos, Jajce, Dravograd. — Po sredi navzdol: Ograjenšek Franjo.

Križanka I.: 1. mizar, 2. riž, 3. žar.

Križanka II.: 1. kolar, 2. bor, 3. rak.

Križanka III.: 1. Petar, 2. rep, 3. par.

Križanka IV.: N a v p i č n o : 1. Ana, 2. ino, 3. oko, 4. on, 7. kor, 9. sir, 11. sad, 12. lev, 14. sol, 16. lok, 18. dim, 19. vas, 20. kes, 22. mir, 23. iti, 24. Rim. V o d o - r a v n o : 2. in, 3. Ana, 4. oko, 5. ono, 6. lek, 8. nos, 10. ris, 13. es, 15. vol, 17. lov, 18. dim, 19. val, 20. kar, 21. es, 22. mir, 25. iti, 26. Rim.

Izmed rešilcev so bili izžrebani in nagrajeni:

Slapar Anton, Kranj, dobi uro; Marica Košmerlj, Radovljica, dobi polnilno pero in Bitenc Helena, Kranj, dobi mladinsko knjigo.